

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

№10 (152)
ҚАЗАН 2020 ЖЫЛ

АІВҮН

«БПК Жас Шейкерші»

«Жас Сарбаз» -
«Mängilik eб» ulany

Глан НГ МВД

НВПЦ ВС РК

ҚАЗ Н.О.

ҚУАТТЫ АРМИЯ – ЕЛ ТІРЕГІ

АІВҮН

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

2020

МАЗМҰНЫ:

ВОЕННО-ПАТРИОТИЧЕСКИЙ СБОР МОЛОДЕЖИ «АЙБЫН-2020»: УЧАСТВУЮТ ЛУЧШИЕ ИЗ ЛУЧШИХ.....	4
5 ҚАЗАН – ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ДӘРІГЕРЛЕР КҮНІ «ДӘРІГЕР БОЛУ – ҮЛКЕН МӘРТЕБЕ».....	10
ИНФОГРАФИКА РЛС «НУР»: ВОЗДУШНОЕ ПРОСТРАНСТВО – ПОД КОНТРОЛЕМ.....	16
ӘУЕ ҚОРҒАНЫСЫ КҮШТЕРІНДЕ ӘЛЕУЕТІ ЖОҒАРЫ ӘСКЕРИ ИНСТИТУТ.....	18
БІЛКІТІЛІК ӘСКЕРИ БАЙЛАНЫС – ҚАРУЛЫ КҮШТЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ НЕГІЗІ.....	20
РЕПОРТАЖ ОДНОЙ ЦЕЛЮЮ ОБЪЕДИНЕННЫ.....	22
АҚПАРАТТЫҚ ШОЛУ АРНАЙЫ ТАКТИКАЛЫҚ ОҚУ-ЖАТТЫҒУ.....	26
КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ КИБЕРЗАЩИТА – ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ.....	30
ИНТЕРВЬЮ РЕЖИССЕР КОНСТАНТИН ХАРЛАМПИДИС: «ПОДВИГ КОШКАРБАЕВА И БУЛАТОВА НЕ ДОЛЖЕН ОСТАТЬСЯ В ТЕНИ ИСТОРИИ».....	34

АІВҰН

Республикалық әскери-сараптамалық журнал

БАС РЕДАКТОР
Батырхан Қуатбек

БАС РЕДАКТОРДЫҢ
ОРЫНБАСАРЫ
Тимур Аубакиров

КРЕАТИВТІК ДИРЕКТОР
Тимур Кубеков

БӨЛІМ МЕНҒЕРУШІСІ
Ерлібай Қадырбай

ДИЗАЙНЕР
Адил Шеримбетов

ТІЛШІЛЕР
Рима Әбеуова
Алия Майсеитова
Меруерт Сафаева
Нариман Дюсенов

ФОТОТІЛШІ
Ағыбай Аяпбергенов

E-MAIL: info@sarbaz.kz

МЕНШІК ИЕСІ:

«Әскери ГАЖ Медиа» ЖШС
Қазақстан Республикасы,
010000, Нұр-Сұлтан қаласы,
Есіл ауданы, Комсомол тұрғын алабы,
Домалақ ана көшесі, 11 үй.
Тел. 8 (7172) 48-19-60

Қазақстан Республикасы
Қорғаныс министрлігінің
тапсырысы бойынша
шығарылады

Автордың пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
Қолжазбалар мен фотосуреттер рецензияланбайды
және авторларға қайтарылмайды.

Журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және
даму министрлігінде тіркеліп, 2015 жылғы 30 сәуірде
№5341-Ж куәлігі берілген
Шығуы ай сайын. Бағасы еркін.
Таралымы 1136 дана. Тапсырыс №9

«АЙБЫН-2020»: УЧАСТВУЮТ ЛУЧШИЕ ИЗ ЛУЧШИХ

Продолжается VI республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын», который в этом году впервые проводится в режиме онлайн и за которым в социальных сетях наблюдает многотысячная аудитория. В сборе принимают участие 39 команд из всех регионов страны, а также в индивидуальном порядке желающие юноши и девушки. Масштабное мероприятие объединило лучших в военно-прикладных видах спорта, интеллектуальных играх, творчестве ребят, любящих Родину и созидающих добро

За пять лет своего существования Республиканский военно-патриотический сбор «Айбын» стал поистине уникальным мероприятием, способствующим совер-

шенствованию работы по военно-патриотическому воспитанию молодежи в стране, формированию у подрастающего поколения высоких патриотических чувств и нравственных качеств гражданина страны, готового к защите своего Отечества.

За это время в районных, городских, областных отборочных турах, по итогам которых определяются лучшие военно-патриотические клубы, приняли участие более 2000 клубов с охватом более 55 000 детей.

«Айбын» 2020 года бьет рекорды популярности. Помимо заявленных 585 участников на нынешний форум впервые смогли подать заявку все желающие в возрасте от 14 до 18 лет. На данный момент зарегистрировано 1520 человек, участвующих в индивидуальном порядке. И, если ранее за все пять лет проведения сбора в нем приняли участие более 3000 воспитанников, то только в этом году количество участников превысило 2000 человек.

В составе конкурсантов - воспитанники республиканских школ «Жас улан», региональных военных школ-интернатов, военно-патриотических клубов Вооруженных Сил, Пограничной службы КНБ, Национальной гвардии МВД, других

войск и воинских формирований.

Популярность сбора растет

В этом году в программе сбора - соревнования по военно-прикладным видам спорта, интеллектуальная игра «Айбын дарыны», конкурсы «Айбын жұлдызы», «Саламатты Жас Сарбаз», «Смарт Сарбаз». В рамках Года волонтера прошел конкурс челленджей «Біз біргеміз», в ходе которого видеоролики команд в общей сложности набрали более 30 миллионов просмотров. Миллионы казахстанцев стали свидетелями проводимых юными патриотами благотворительных акций, значимых добрых дел, которые популяризируют среди подрастающего поколения важные человеческие ценности.

Стоит отметить, что популярность сбора растет в социальных сетях. На официальной странице сбора в Instagram @aibyn_online количество подписчиков составило более 12 тысяч, а охват просмотрами – свыше 400 тысяч аккаунтов. На YouTube-канале aibynonline2020 количество подписчиков превысило 2 тысячи, а на Telegram-канале «Aibyn_online» достигло 2500 человек. За ходом и результатами соревнований зрители следят на

официальном сайте www.aibynonline.kz и в социальных сетях.

С целью координации в Национальном военно-патриотическом центре Вооруженных Сил создан фронт-офис, где на Led-экране можно видеть выступления всех участников состязаний. Команды находятся в своих населенных пунктах, откуда осуществляется прямая трансляция их выступлений.

Судейская коллегия находится в Нур-Султане. После внимательного изучения онлайн-выступлений и видеороликов команд эксперты и специалисты военного дела назовут победителей республиканского смотра военных школ и клубов.

VI Республиканский военно-патриотический сбор молодежи «Айбын» открыл Министр обороны генерал-лейтенант Нурлан Ермекбаев. Он пожелал конкурсантам успехов в соревнованиях и бодрости духа.

- Не теряйте надежды на победу в честной и упорной борьбе, но главное – не сама победа, а те навыки и умения, которые вы сможете получить и улучшить в этом процессе, – напутствовал участников сбора министр.

Для освещения мероприятия в Национальном военно-патриотическом центре Вооруженных Сил открылась студия Aibuntv, откуда юные корреспонденты творческой группы «Жас сарбаз медиа» ведут репортажи о конкурсах сбора и их итогах.

Отметим, что благодаря инициативе Первого Президента Республики Казахстан – Елбасы Нурсултана Абишевича Назарбаева и постоянному вниманию Президента Республики Казахстан Касым-Жомарта Кемелевича Токаева деятельность республиканского военно-патриотического движения «Жас Сарбаз» с каждым годом активизируется. С 2018 года количество военно-патриотических клубов увеличилось с 2828 до 6640, а число их воспитанников только за последний год возросло с 74 164 до 195 886.

Интеллект, смекалка и творчество

Первым конкурсом военно-патриотического сбора «Айбын» стала интеллектуальная игра «Айбын дарыны». В формате квиз-викторины на протяжении четырех дней участники сбора боролись за победу.

Команды участвовали в игре поочередно. Участники в устном виде отвечали на вопросы модератора. При этом формат вопросов был различный: аудио- и видеовопросы, тест, сопоставление, ранжирование фактов, ребусы и логические задачи.

Пять туров квиз-викторины различались по тематике. Например, включали вопросы по истории Казахстана и географии, по участию казахстанцев в Великой Отечественной войне. Отдельные туры проверяли знание участниками языков, а также логическое мышление. На ответ ребятам давалось от 30 до 60 секунд.

Третье место в этом конкурсе занял воспитанник республиканской военной школы «Жас улан» имени Сагадата Нурмагамбетова г. Нур-Султана Диас Маулембердиев, ответив правильно на 18 из 25 вопросов. Второе место досталось Аружан Имановой – воспитаннице военно-патриотического клуба «Батыс» регионального командования «Запад». Она верно ответила на 19 вопросов. И победителем интеллектуальной игры стал Даниял Жаркенов – воспитанник военно-патриотического клуба «Жас шекарашы»

Пограничной службы КНБ. Победитель конкурса допустил только одну ошибку, ответив правильно на 24 из 25 вопросов.

Одним из ярких этапов сбора стал конкурс по робототехнике «Смарт Сарбаз». Его цель – привитие интереса к сфере высоких технологий у подрастающего поколения, реализация ими своих потенциальных возможностей. Участники конкурса смастерили собственных роботов, многие из этих созданий способны заменить человека при тушении пожара, в поиске и разминировании взрывных снарядов и других сложных ситуациях.

В течение трех дней судейская коллегия, в которую также вошли представи-

тели школ по робототехнике оценивали разработки юных смарт-сарбазов. Занявшие призовые места получили сертификаты на участие в марафоне от школы робототехники «Лига роботов».

По итогам конкурса 3 место среди команд военно-патриотических клубов регионов, городов Нур-Султан, Алматы и Шымкент занял клуб «Жас қыран» Восточно-Казахстанской области, 2 место досталось «Жетысу тарландары» из Алматинской области и 1 места удостоены клубы «Арлан» Карагандинской области и «Барыс» Туркестанской области.

Среди команд военно-патриотических клубов ВС РК, других войск и воинских

формирований 3 место занял ВПК «Жас барлаушы» РГК «Восток», 2 место – клуб «Орленок» СВО, 1 место – клуб «Жас улан» Национальной гвардии.

Среди команд республиканских школ «Жас улан», областных военных школ-интернатов 3 место заняла карагандинская школа «Жас улан», 2 место – школа «Жас улан» Алматы и 1 место – школы «Жас улан» Шымкента и Нур-Султана.

В ходе творческого конкурса «Айбын жұлдызы» участники должны были представить музыкально-театрализованный номер, подготовленный собственными силами и посвященный знаменательным датам – 175-летию Абая, 75-летию Великой Победы, 25-летию Ассамблеи народа Казахстана.

В течение 2-х дней судейская коллегия, состоящая из артистов Вооруженных Сил и страны, оценивала творчество юных дарований.

В категории команд военно-патриотических клубов регионов, городов Нур-Султан, Алматы и Шымкент 3 призовое место досталось военно-патриотическому клубу «Барыс» из Туркестанской области, 2 место – клубу «Жас қыран» из Шымкента и 1 место – военно-патриотическому клубу «Жас қыран» из Восточно-Казахстанской области.

Среди команд военно-патриотических клубов ВС РК, других войск и воинских формирований 3 место занял клуб «Жас барлаушы» РГК «Восток» и «Патриот» РГК «Юг», 2 место – ВПК «Жас улан» Национальной гвардии, 1 место – «Жас улан» Главного управления военной полиции и «Жеңіс» ВВС СВО.

Среди команд республиканских школ «Жас улан», областных военных школ-интернатов 3 место удостоена школа «Жас улан» г. Шымкента, 2 место – школа «Жас улан» г. Нур-Султана и специальная мужская школа-лицей-интернат «Жас улан» г. Семей. 1 место в этой категории заняла республиканская школа «Жас улан» из Караганды.

Призвали к добрым делам

В рамках конкурса челленджей «Біз біргеміз» команды-участницы сбора сняли видео, в которых призывают к укреплению единства, сплочению подрастающего поколения, формированию любви к добрым делам и популяризации главных ценностей Года волонтера «Біз біргеміз». Ребята помогали пожилым людям, проводили уборку территорий от мусора и со-

вершали другие добрые и полезные дела.

Видеоролики команд были опубликованы на официальной странице социальной сети Instagram @aibyn_online. Победителей конкурса определили пользователи социальных сетей. Таким образом, выиграли команды, чьи челленджи набрали наибольшее количество просмотров, лайков, комментариев и репостов.

«Мы должны помогать нашим матерям и сестрам. Нам важно защищать нашу природу и животных. Мы должны сплотиться в борьбе с пандемией. Мы уважаем историю нашей земли, гордимся ветеранами, которые ее защитили. Любим свою родину», - таков был посыл челленджа ребят из военно-патриотического клуба «Патриот» РК «Юг».

В результате среди команд городов и регионов 3 место занял ВПК «Махамбет» из Атырауской области, 2 место – ВПК «Жас сарбаз» Северо-Казахстанской области, 1 место – ВПК «Барыс» Туркестанской области.

Среди команд военно-патриотических клубов ВС РК, других войск и воинских формирований 3 место удостоен клуб «Жас зымыраншы» Войск ПВО СВО, 2 место – у ВПК «Сагадат» Управления начальника тыла и вооружения ВС РК, 1 место – у

ВПК «Жеңіс» ВВС СВО.

Среди команд республиканских школ «Жас улан», областных военных школ-интернатов 3 место заняла школа «Жас улан» Шымкента, 2 место – «Жас улан» г. Нур-Султан, 1 место – алматинская школа «Жас улан».

Как мы уже отметили, стать участником сбора «Айбын» можно было и в индивидуальном порядке. Этим конкурсантов ожидает три тура. Первый - интеллектуальная викторина «IQAZAQSTAN», состоящая из 30 вопросов по общеобразовательным предметам, знаменательным датам 2020 года и логике.

Второй тур - соревнования по физической подготовке «Жылдам. Биік. Күшті» - проходит с 19 октября по 2 ноября и включает в себя подъем туловища из положения лежа на спине (пресс) для девушек и отжимание от пола для юношей. Третий тур - творческий конкурс «Алға, Қазақстан» - состоится в период с 2 по 16 ноября. Каждый участник должен снять видеоролик на патриотическую тематику (любовь к Родине, казахстанский патриотизм, святость долга защиты Отечества и исторической преемственности поколений) продолжительностью не более минуты.

В программу сбора также вошли мастер-классы, встречи с интересными людьми. Так, состоялся мастер-класс с мастером спорта международного класса по армрестлингу, чемпионом Азии, четырехкратным рекордсменом мира по силовым номерам Сергеем Цырульниковым. В прямом эфире в Инстаграм спортсмен продемонстрировал участникам сбора пару трюков из своего арсенала: он показал, как можно голыми руками согнуть гвозди и гаечный ключ, порвать толстый календарь и многое другое. В конце мастер-класса Сергей Цырульников пожелал удачи всем участникам сбора «Айбын».

Одним из запоминающихся стал мастер-класс по мобилографии с известным фотографом, призером Дельфийских игр – Нуkenом Камашевым.

В рамках сбора также состоялась онлайн-встреча по основам безопасности и жизнедеятельности со старшим офицером ДЧС гражданской обороны г. Нур-Султан подполковником Эльдором Раимбековым. На одной из встреч гостем был представитель Департамента организационно-мобилизационной работы ГШ ВС РК полковник Арман Сарин, который рассказал, как будучи школьником гото-

виться к прохождению срочной службы в армии, в каком порядке проводится отбор на срочную воинскую службу.

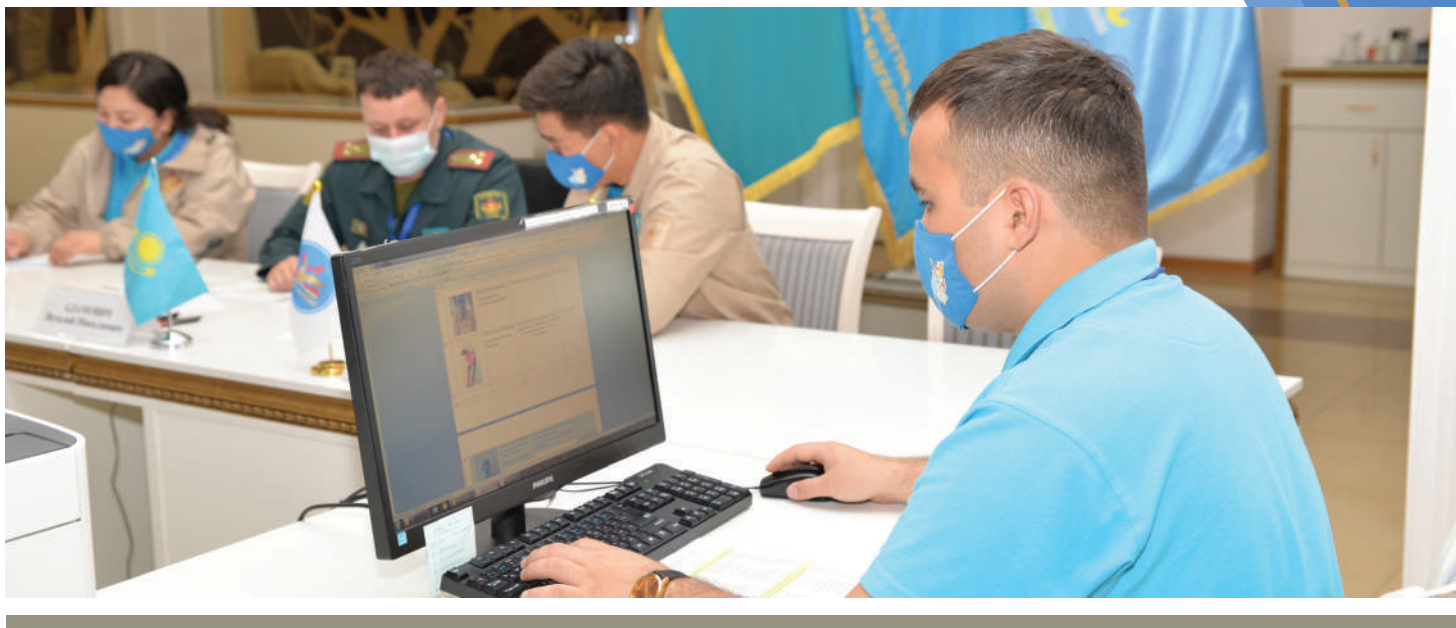
В аккаунте сбора в Instagram опубликованы пожелания участникам сбора «Айбын-2020» от 2-х кратного Олимпийского чемпиона по тяжелой атлетике, заслуженного мастера спорта Респу-

блики Казахстан Ильи Ильина. В небольшом видео именитый спортсмен пожелал всем участвующим достижения успехов.

Сбор «Айбын-2020» продолжается. Он поможет конкурсантам закрепить навыки, умения и приобрести новые, поверить в себя.

Торжественная церемония закрытия республиканского сбора пройдет в Библиотеке Первого Президента РК – Елбасы. Туда будут приглашены капитаны команд-победителей. При этом все регионы будут подключены к главному фронт-офису с помощью видеосвязи.

Алия МАЙСЕИТОВА

Бүгінде Қазақстан Қарулы Күштеріндегі әскери медицинада табанды еңбек етіп жүрген азаматтарымыз баршылық. Соның бірі – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Бас әскери-медициналық басқармасының бағыт аға офицері, медицина қызметінің подполковнигі, медицина ғылымының магистрі Сәулет Мукарапұлы Қалдашов. Ол – Біріккен Ұлттар Ұйымының миссиясына еліміздің тарихында қатысқан алғаш бітімгерші әскери дәрігер. 2019 жылғы «Қазақстанның 100 жаңа есімі» жобасының жеңімпазы. Ретін тауып біз осы кісімен сұхбаттасқан едік. Төменде сол тұшымды әңгімені оқырман назарына ұсынамыз.

Медицина қызметінің подполковнигі Сәулет ҚАЛДАШОВ:

«ДӘРІГЕР БОЛУ – ҮЛКЕН МӘРТЕБЕ»

– Сізді «Қазақстанның 100 жаңа есімі» қатарынан көріп қуанып қалдық. Құтты болсын! Жоба жеңімпазы болу өміріңізге қандай да бір өзгеріс әкелді ме?

– Көп рахмет Сізге! Шын көңіліммен ризашылығымды білдіремін. Әрине. Біріншіден, жобаға қатысу арқылы үлкен қолдаушы қоғамның бар екендігін білдім. Екіншіден, маған деген жауапкершіліктің бұрынғыдан да күшейе түскенін сезіндім. Жобада жеңімпаз атануым менің алдымда үлкен шыңдардың және белестердің тұрғанын сезіндірді. Бұл өз кезегінде жұмысымды бұдан да жоғары деңгейде жалғастыруыма шабыт сыйлап, Отан үшін, халық үшін аянбай қызмет ету жолымда келешекке деген үлкен мақсаттар қойғызды.

Елбасымызбен ұсынылған бұл жобаның берері көп және мағынасы да терең. Мақсаты өзінің күнделікті еңбегімен өз саласының, ауқымды түрде алатын болсам, мемлекетіміздің дамуына белгілі бір дәрежеде өз

үлесін қосып жүрген қарапайым азаматтар мен азаматшаларды халқымызға кеңінен танымал ету, сол арқылы олардың жасап жатқан еңбектері мен жеткен жетістіктерін дәріптеп, жастарды еңбексүйгіштік пен отансүйгіштікке баулу болып табылады. Бұл тұлғаларды көрген жеткіншек жастар оларды өздеріне үлгі көріп, олардың жұмыстарынан жағымды әсер алып, мақтаныш тұтары сөзсіз.

Осы орайда АҚШ-тың 35-ші президенті Джон Фиджиральд Кеннедидің айтқаны еске түседі: «Сен үшін не істей алады деп еліңен сұрама, керісінше, елім үшін мен не істей аламын деп өзіңнен сұра!». Ол үшін тау қопарудың қажеті жоқ, өз салаңда, өзіңе берілген аймақта еңбегіңе үлкен жауапкершілікпен қарап, кәсібіңді шын сүйіп, сен жасаған жұмыстың нәтижесі – халқыңның әл-ауқаты мен еліңнің өркендеуіне тікелей байланысты екендігін сезінсең болғаны. Мен үшін осы айтқан

сезімдердің бастауы отансүйгіштікте жатыр. Отанын шынайы сүйген адам ғана өз елінің гүлденуін, көркеюін және мәңгілік болуын қалай алады. Бұл жастарымызға серпіліс беріп, алдарына алғышарттар қойғызып, биік шыңдарды бағындыруға үміт сыйлап, қоғамымыздың қозғаушы күшіне айналуына себепкер болатыны сөзсіз.

– «Тәрбие талбесіктен басталады» деседі. Бұл жақсы қасиетті отбасыңыздан алғаныңыз анық. Дәрігер болуды да бала күннен армандаған боларсыз?

– Дұрыс айтасыз. Тәлім-тәрбиені ата-анамыздан алдық. Анам Ажаркүл Балғабаева – білім саласында ұзақ жылдар қажырлы еңбек еткен жан. Кеңес заманында ауданға ағылшын тілін үйретуге келген алғашқы мұғалімдер легін бастап келген анам – артынан ізбасарларын ертіп, көптеген буын өкілдеріне осы шет тілін үйретіп, өмірлеріне жолдама берген тәжірибесі мол құрметті педагог. Әкем Мукарап Қалдашев – мал дәрігері.

Балалық шағымда әкем дәрігер-ветеринар ретінде ауылдық жерде төрт түліктің ем-домын жасап, тән ауруына араша болып жүргенін көп көрдім.

Үй жақта балалармен ойнап жүріп, балалық ой-қиял қайда қалықтамады десеңізші?! Архитектор, суретші, ал, ойын балаларымен шекісіп қалған уақытта ортаға араша түсіп, пайда болған даудың шешімін айтқан кезімде заң саласын оқысам ба деген ойлар да болды. Бірақ, басымдық мені медицина саласына әкелді.

Дәрігерлікке алғаш қадамым Алматыдағы қазақ-түрік лицейінің биология және химия пәнін тереңдетіп оқыту сыныбына оқуға түсуімнен басталды. Ойланбаған жерден жазда каникул кезінде мектеп басшысы үйге телефон соғып, Алматыдағы қазақ-түрік лицейі Қызылорда облысы бойынша әр ауданнан үздік оқитын екі оқушыдан таңдап, конкурс жариялап жатыр, соған балаңызды талапкер ретінде жіберсек деп өтініш білдіріпті. Ата-анам келісім беріп, бағымды сынап, осы мектепке келіп түстім. Одан әрі, медицинаның қара шаңырағы – Алматыдағы С.Асфендияров атындағы медициналық университеттің «емдеу ісі» факультетіне түсіп, медицинаның жан-жақты қыр-сырын үйреніп, үздік студент ретінде әскери кафедраға қабылдандым. Кеңес Одағында әскери қызметте болған әскери дәрігерлерден тәлім алып, біртіндеп әскери медицинаға қызығушылығым пайда болды.

«Дәрігер боламын» деген ой бірден келді деп айтқаным артық болар. Осы жолға келуіме көп жайттар әсер етті. Университетті «хирургия» мамандығымен тәмамдаған соң, үлкен ғалым-оқытушыларым университет қабырғасында қалып, кафедраларда сабақ беріп, ғылыммен айналысуымды ұсынды. Бірақ, алдымен тәжірибе, сосын ғылымға келемін деген оймен әскери оқытушы дәрігерлер мен әкемнің кеңесін тыңдап, Қарулы Күштер қатарына қосылдым.

Алғашқы қызметімді Жамбыл облысы, Қордай ауданы, Отар ауылының маңындағы Гвардейск әскери гарнизонындағы қарапайым мотоатқыштар полкінің дәрігері ретінде бастап, әскери медицинаның

баспалдақтарынан өтіп, санитарлық-эпидемиологиялық салада, әскери медициналық білім беру жүйесінде де болып, қазір басқарма саласында қызмет атқарудамын.

– Білікті маман ретінде өз мамандығыңыз жайында не айта аласыз?

– Дәрігер болу үлкен мәртебе деп білемін. Мамандық таңдау үшін адам ең алдымен бірінші өзін, екінші өзінің бейімі мен өмірдегі қажет болар орнын таба білу керек. Яғни қоғамға пайдалы, маңызды үлес қоса алатыныңды сезінуің қажет. Өз ісіне сенімді, мамандығын дұрыс таңдаған адам әрқашан жетістікке жетеді. Адам өз еңбегінен қуаныш тауып, қанағаттанарлық болса, бойына күш бітіп, шабыты артып, зор ықыласпен өз ісінің биігіне шыға алады.

Медицинаның атасы Гиппократтың: «Дәрігер арыстандай айбатты, қыздай икемді, анадай мейірімді болуы керек» деген ұлағатты нақыл сөзінде үлкен мағына жатыр, яғни бұл дәрігер болмысының сипаттамасы іспеттес. Осы ұғымдарды тереңінен қарастырар болсақ, «арыстандай айбатты» дегені алдына келген адамның өміріне араша түсіп, жанына шипа тауып, демеу болу үшін еш нәрседен тайсалмай, ақыл және қайратыңмен нақты, дұрыс әрі шұғыл шешім қабылдауың қажет. Ал осы қайратты да өр мінезділікке қарама-қарсы «қыздай икемді» болуың керек дегені, өз ісіңе байыпты, ұқыпты, жинақты, ендігі жерде «анадай мейірімді» дегені науқастарды баурап аларлық досы, бауыры, анасы тәрізді жақын адамы болып, өзіне сендіріп, иландырып, жан ауруы мен тән ауруын жаза алатындай қасиет болу керек дегені. Егер осы аталған қасиеттердің барлығы мамандық иесінің бойынан табыла білсе, ол үздік дәрігер атанары сөзсіз.

Сондықтан, дәрігер болу үшін адалдық, шынайылық, зор білім мен

тынымсыз ізденушілік, мейірімділік пен сабырлылық, үлкен жауапкершілік, өз ісінді бар жан-тәңіңмен сүйе білу қажет. Онымен қоса, басқаларға тазалық пен кіршіксіздіктің үлгісі, жақсы мен жаманның айырмасын көрсетуші, адами қасиеттердің жинақты образы болуы қажет деймін. Бұл сөзіме Гиппократтың: «дәрігердің жүзі жылы, ұқыпты, киімі таза, қолдары жұмсақ, жағымды болуы керек» сипаттамалары дәлел бола алады.

Бұл жерде көпшілікке түсінікті болу үшін әскери дәрігердің қарапайым дәрігерден айырмашылығын айта кеткен жөн болар, әскери дәрігер – бейбіт өмірде де және елімізге қауіп төнген немесе төтенше жағдай туған кезде сардар ретінде иығына қару асынып, қолындағы дәрігерлік сөмкесімен сарбаздардың қасында бірінші болып табылып, көмек беретін маман.

– Сәулет, біліктіліктің арқасында өзге елдің тыныс-тіршілігін көзбен көріп, қолұшын беріп келген адамсыз. Яғни бітімгершілікпен Ливанда болған тұңғыш қазақстандық әскери дәрігер екенсіз. Сіздерге қандай міндет жүктелді?

– Иә. Еліміздің тарихында Біріккен Ұлттар Ұйымының миссиясына барған алғашқы әскери дәрігермін.

Қазақстан 2018 жылдың қазан айынан бастап тұңғыш рет өз әскери контингентін әлемдік бейбітшілік пен тұрақтылықты сақтау ісіндегі міндеттемелерін орындау мақсатында, Біріккен Ұлттар Ұйымының Ливан Республикасындағы «Біріккен Ұлттар Ұйымының Ливандағы Уақытша Күштері (United Nations Interim Forces in Lebanon)» деп аталатын бітімгершілік миссиясына жібере бастады (Оңтүстік Шығыс Ливан, Маржаун ауданы, Израиль және Сириямен шекаралас таулы аймақ).

2019 жылдың мамыры мен қараша айлары аралығында мен де осы миссия құрамында бітімгершілік борышымды атқарып келдім.

Біз әлемнің 42 мемлекетінен келген бітімгершілік тәжірибелері мол әскери қызметкерлермен қоян-қолтық жұмыс жасадық.

Өзімізге тапсырылған жауапкершілігіміздегі аймақта БҰҰ-ның сондағы миссиясының талаптарын орындадық. Міндетіміз – Израиль мен Ливанның арасындағы уақытша «көгілдір сызық» деп аталатын шекараның бұзылмауын, атыстың, заңсыз іс-әрекеттер мен қимыл-қозғалыстардың болмауын қадағалау. Сонымен қатар, Ливан Үкіметі мен Қарулы Күштеріне жан-жақты көмек көрсету арқылы елдің аяғынан тұрып кетуіне атсалысу болып табылды. Біздің офицерлер мен сарбаздарымыз, Израиль және Сирия жақтағы 24 сағаттық бақылау бекеттері мен сол елдерден келетін жолдардағы автокөліктердің қимыл-қозғалыстарын бақылап-тексеретін блок-бекеттерде қызмет атқарды.

Бөтен елде, бөтен жерде мүлдем жаңа жағдайда, бізге жауапкершілікпен тапсырылған аймақта «24 сағат 7 күн» тәртібімен миссия мандаттары талаптарының толық орындалуына атсалыстық. Өз қызметіміз барысында ешқандай құқықбұзушылықтар мен кемшіліктерге жол бермей, ісімізге қырағылық, сындарлық, айбындылық таныта отырып, миссияның басшылығы тарапынан «Жоғарғы дәрежедегі шебер және басқаларға үлгі тұтарлық қазақ жауынгерлері» деген ілтипатқа ие болдық.

Ливан халқы мен үлкен басшылық тарапы да жылы лебіздерін білдірді. Тіпті, олар біздің әлі де сол жерде

болғанымызды қалады. Бір сөзбен айтқанда, Ливан халқымен тығыз достық қарым-қатынас орнатып келдік.

Біздер, бітімгерші офицерлер мен сержанттар өз біліктілігіміздің, шынайы көрегенділігіміздің және мол тәжірибеміздің арқасында Жоғарғы қолбасшылықтың біздің алдымызға қойған тапсырмалары мен сенімдерін еш күмәнсіз, абыроймен және толық дәрежеде орындап келдік.

Ал, өзіме келетін болсам, «ҮндіҚазақ» батальонының тыл бөлімінде тыл жөніндегі офицер ретінде әскеріміздің шет мемлекетте қызмет жасауына қолайлы жағдай туғыза отырып, оған қоса, әскери дәрігер ретінде өздерімізге, шетелдік әскери қызметшілерге және жергілікті халыққа медициналық көмекті ұйымдастырумен айналыстым. Өйткені, онда Үкімет тарапынан халық медицинамен толық қамтылмаған,

бәрі қымбатшылық, қолжетімді бола бермейді. Сондықтан, жергілікті халық көбінесе біздер сияқты көмекке келген шетел дәрігерлеріне жүгініп, арқа сүйеп, сенім білдіреді.

Сонымен қатар, осы аймаққа әртүрлі елдерден келіп жайғастырылған әртүрлі деңгейдегі БҰҰ госпитальдарын араладым. Жұмыс барысында госпитальдардың құрылымдарымен, жалпы жұмыстарының ұйымдастырылуы және оның жүргізілу тәртібімен, ондағы медициналық құрылғылар мен мүліктер, олардың жабдықталу ерекшеліктерімен, медициналық құжаттардың жүргізілу ретімен, емдеу-профилактикалық жұмысымен және олардың штатына сәйкес медициналық қызметкерлермен қамтамасыз етілуімен таныстым.

– От пен оқтың ортасына баратыныңызды отбасыңыз қалай қабылдады?

– Орынды сұрақ. Өзіңіз білесіз, әскери адам көп жағдайда әскери қызметтің ерекшелігіне байланысты бір гарнизоннан екінші гарнизонға, қалалардан қалаға үнемі көшіп жүретіндіктен, оның жанұясы қасында бірге болып, әскери қызметтің ыстығы мен суығына бірге көніп, ауыртпашылықтарын бірге бөлісіп отырады.

Әскери ортада «сенімді тылың – бұл жұбайың» деген қалыптасқан пікір бар ғой. Осыған сүйеніп айтарым, менің жұбайым мен отбасы мүшелерім менің әрбір шешіміме оңтайлы қарап, үнемі қолдау білдіріп отырады.

Алдыма мақсат қойып, алғашқыда Біріккен Ұлттар Ұйымы миссиясына әскери бақылаушы болып баруға іріктеліп алындым. Бірнеше жылдар бойы елдегі және шет елдердегі әртүрлі оқу-жаттығуларға, семинарлар мен конференцияларға үйренуші ретінде қатысып, Біріккен Ұлттар Ұйымы, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы, Еуропадағы Ынтымақтастық және Қауіпсіздік Ұйымы, Ұжымдық Қауіпсіздік Келісімшарт Ұйымы аясында өткізілген шараларда дәріс беруші және нұсқаушы ретінде шақырылып, белгілі бір дәрежеде тәжірибе жинақтадым.

Осы жұмыстарымнан алған әсерлеріммен жанұяммен бөлісіп отырғандықтан, олар да менімен бірге «Біріккен Ұлттар Ұйымы, оның бітімгершілік операциялары, әлемдік бейбітшілікті сақтаудағы рөлі» жайлы толық мағлұмат алып, оның қаншалықты маңызды екендігін түсіне бастады.

2018 жылы Елбасымыз бен Үкіметіміз Ливан Республикасындағы «Біріккен Ұлттар Ұйымының Ливандағы Уақытша Күштері» деп аталатын БҰҰ-ның бітімгершілік миссиясына Қазақ бітімгершілік ротасын жіберу туралы шешім қабылдаған соң, менің басшылығым «ҮндіҚазақ» батальонының тыл жөніндегі офицері ретінде баруымды ұсынды. Ойланбастан әскери офицер ретінде келісіп, баруға бел байладым.

Міне, осылайша отбасым менімен бірге сырттай тәжірибе жинады. Ал өзімді сынауға сын сағаттар туып, осы бағытта алған білімім мен машықтарымды Ливан елінде көрсетуіме тура келгенде менімен

келісіп, барып келуіме қарсылық танытпады.

– Халқының саны 6 миллионнан әзер асатын ел неге қақтығыстан көз ашпай отыр? Онда барар алдында мұны әбден зерттеген боларсыз...

– Әрине! Біз осы елге шығар алдында бірқатар дайындық шараларын ұйымдастырып, зерттеу жұмыстарын жасадық. Өйткені, еліміз үшін бұл алғашқы қадам және бізге деген үлкен сенім. Сәйкесінше сын да болды.

Ливан елі – 1970 жылдардың басына дейін «Таяу Шығыстағы Париж», «Таяу Шығыстың Швейцариясы» атанған гүлденген, экономикасы өрлеген көпұлтты және көпконфессиялы ел. «Алтау ала болса, ауыздағы кетеді, төртеу түгел болса, төбедегі келеді» дегендей, сол елдегі діндер мен конфессиялар араздығынан іште бүлік болып, оған сыртқы күштер араласып, 70-ші жылдың аяғында ұйыған қаймағы бұзылып, халқы жік-жікке бөлініп, ауызбіршілігі мен ынтымағы болмай, азаматтық соғыс болды. Одан әрі көрші мемлекеттермен достық қатынас орната алмай, берекесі қашып, еліне көрші мемлекет басып кіріп, жер дауы халықаралық жанжалға ұласқан отты ошақты елге айналды.

2000 жылдың басында осы от ұшқынын шашып тұрған аймаққа бейбітшілік нышанын орнатып, жауыздасып отырған ортаға тұрақтылық орнатуға Біріккен Ұлттар Ұйымы келген болатын.

Жалпы Таяу Шығыстағы ахуалдың күрт өзгеруінен, Сирия мен Палестинадан мәжбүр болып елін тастап келген миллионға жуық босқындардың осы елді паналауы, жергілікті халықпен кикілжіңнің пайда болуына әкеліп соғып, онсызда күйзелісте тұрған ел экономикасына ауыртпалық салды.

Сондықтан соғыстан кейін әлі оңала алмай, артта мешелдеп тұрған ел. Иә, дәл қазір, онда өршіп тұрған соғыс жоқ, бірақ, БҰҰ-ның күшімен келген өте нәзік тыныштық кез келген уақытта бұзылып, соғыс өртіне ұласып кетуі мүмкін.

Халқы үнемі үрейде, үйлерінде бес қаруын сайлап отыр, соғыс қаупін сезініп отыр, көңілдері тынымсыз, алаңдаулы. Оған қоса, Сирия мен Палестинадан мәжбүр болып елін тас-

тап келген босқындардың өмірін, олардың үйсіз-күйсіз қу кепеде тұрып жатқандарын, ондағы балалардың бөтен елде еркін сезіне алмай, тәтті балалық шақтарын ерте еңбек етуге ауыстырып, нәпақа табу үшін ата-аналарына көмектесіп жүргенін көрдік. Олар – Ливан еліне жат, шақырусыз қонақтар. Оларды ешкім күтіп жатқан жоқ. Олар тойып тамақ ішіп, жылы киініп, мамық жастыққа ұйықтап жатқан жоқ. Оларды ешкім құшақ жайып қарсы алып жатқан жоқ.

Мен дәрігер ретінде білемін, мына халықтар көрген, әсіресе жас сәбилер көрген психологиялық жарақат бүгін, ертең, ондаған жылдар ұмытылатын нәрсе емес, оны емдеп-жазу да бүгін болмайды. Оған тек уақыт емші!

Мүмкін уақыттар өте келе, ұрпақтар жаңара келе, кеуде мен көңілдеріндегі соғыс жаралары жазылар. Мүмкін.... Бір сәт ойланып, менің айтқандарымды елестетіп көріңіздерші, сіздер өз елдеріңізде осыны қалар ма едіңіздер...әрине.... жоқ! Ал, мен өз қызмет барысында осы жағдайларға куәгер болдым.

Басында айтып өткенімдей, «нәзік тыныштық» аяқ-астынан және болмашы келіспеушіліктен бұзылып, арты қиыншылықтар мен қантөгіске ұласуы мүмкін. Қазіргі таңдағы Ливандағы экономиканың құлдырауы, азаматтық соғыс пен көрші елдің ықпалынан кейінгі пайда болған жер дауы, елдегі ауызбіршіліктің болмауы, жұмыссыздық, өндірістердің болмауы, қажетті инфраструктураның мешелдеп қалуы, халықтың жалпы әлеуметтік жағдайының нашарлауына, сыртқы донорларға экономикалық тәуелділікке, халықтың тұтыну тауарлары мен қызмет түрлерінің күрт қымбаттауына, медициналық қызметтің қолжетімсіздігіне, жастардың көп бөлігінің нәпақа табу үшін шетел асып кетулеріне, елдегі саяси тұрақсыздықтың пайда болуына әкелді.

Нәтижесінде, 2019 жылдың қазан айында халық Үкіметке қарсы ереуілге шықты. Арты үлкен қақтығыстарға әкеліп, саяси және әлеуметтік ахуалдың мүлдем құлдырауына әкеліп соқты. Көшеге күні-түні толассыз халық жиналып, арты айқай-шуға айналып, біз жүретін жолдарды бөгеп, өрт қойып,

келген тұрақты әскері мен полиция жасақтарының айтқан талаптарын тыңдамай, қарулы адамдар арасында оқ атып, жағдай тұрақсыз бола бастады.

Онымен қоса, үлкен алпауыт елдердің араласуымен Таяу Шығыстағы онсыз да нашар жағдай ушығып, Израиль тарапы Сирия елін қашықтықтан қарумен жиі атқылауды бастады. Нәтижесінде, Ливан-Израиль арақатынасы шиеленісе түсті.

Осы әрекеттер БҰҰ-ның «көк каскалы» бітімгерші әскердің күнделікті миссиясын атқаруына өз кедергісін келтіріп, өмірлеріне қауіп төндіре бастады. Жолдар жабылғандықтан уақтылы шекараны патрульдеу, ондағы болып жатқан жағдайды бақылау жұмыстарын атқару қиынға соға бастады. Израильдің Сирияға атқан снарядтары біздің бақылайтын шекара аймағымызға да әлсін-әлсін түсіп жатты.

Менің біліп-түйгенім, осы елдегі шиеленіскен жағдайдың себебі – ондағы халықтардың бірлігі мен келісімінің, түсіністігі мен

өзара сенімінің шынайы әрі берік болмағандығында болып отыр.

– Ливандағы осындай жағдайда сіздер дйттеген мақсатқа жете алдыңыздар ма? Сіз бітімгер ретіндегі бір күніңізді суреттеп берсеңіз...

– Менің «ҮндіҚазақ» батальонының тыл жөніндегі офицері, сонымен қатар бітімгерші әскери-дәрігер ретіндегі міндетім қазақ ротасының жеке құрамын материалдық-техникалық қамтамасыз ету, яғни оларды уақтылы, сапалы және үздіксіз ауызумен, азық-түлікпен, киім-кешекпен, керекті жиһаз және инженерлік жабдықтармен, транспортпен және монша-кір жуу қызметімен қамтамасыз ету, оған қоса қажетті көмекті ұйымдастыру болып табылады. Бұл өз кезегінде офицерлер мен сержанттардың өмір сүрулері мен күнделікті бітімгершілік қызметтерін өз деңгейінде сапалы атқарулары үшін барынша қолайлы жағдай туғызу – менің басты жауапкершілігім деген сөз.

Менің күнделікті жұмысым, сағат 06.00-гі денешынықтырумен басталады. Таңертеңгілік астан соң, штапта үнді әріптестеріммен тылдық қамтамасыз ету бойынша туындаған өзекті сұрақтар мен мәселелерді талқылаймын. Олармен бірге осы сұрақтардың жауабын тауып, түпкілікті шешім қабылдау үшін қажет ұсыныстар жасаймын. Сонымен қатар, жоғарғы басшылықтан азық-түлік (тағамдарды тасымалдау және қабылдау, оларды сақтау, уақтылы ауыстыру, қажетті қорымен толықтыру), киім-кешекпен және медициналық қамтамасыз ету бойынша келіп түскен құжаттарды қарап, оларға жауап дайындаймын.

Штаптағы жұмыстан соң біздің қазақстандық бітімгершілік ротасы орналасқан базаға және бітімгершілік қызметтерін атқарып жатқан нысандарға барып, әскери қызметшілеріміздің денсаулықтарын тексеріп, көңіл-күйлерін сұрап-біліп, олардың жайғастырылу орындары мен тұрмыс жағдайларын қарап, қажетті ауызсудың, азық-түліктердің және жабдықтардың жеткізілуі мен толықтырылуын тексеріп, пайда болған кездейсоқ мәселелердің шешімдерін тауып, сұраныстарын қанағаттандырумен шұғылданамын. Денсаулықтарына шағымданғандар

мен аяқасты науқастанғандарға орта буынды медициналық қызметкерлеріммен бірге медициналық көмек көрсетіп, оларды сәйкес БҰҰ госпитальдарына эвакуациялауды ұйымдастырамын.

Әрі қарай, батальонға қарасты бірінші деңгейлік госпитальдағы шетелдік дәрігерлермен медициналық қамтамасыз етуге қажетті сұрақтарды талқылап, ондағы науқастардың жай-күйімен танысамын. Аптасына 5 күн Ливан халқына медициналық көмек көрсетуді ұйымдастырып, келген науқас адамдарға қажетті емдомдарды жасауға тікелей қатысамын. Бұл өз кезегінде әскеріміздің беделін арттырып, миссия мандатын жүзеге асыру мақсатында халықпен достық қарым-қатынасты орнатуға өз септігін тигізеді.

Одан әрі, «ҮндіҚазақ» батальоны жұмылдыру бөлімінің кестесіне сәйкес жеңіл көлікпен патрульдің бастығы ретінде 2-4 сағатқа шолу жасауға шығамын. Маршрутымыз Ливанның Израиль мемлекетімен шекарасындағы БҰҰ-ның уақытша белгілеген «көгілдір сызығы» бойымен жүріп өтіп, күнделікті миссия мандатының сақталуын тексеру және бақылау болып табылады.

Тыл офицері ретінде ротамыздың материалдық-техникалық сұрақтары бойынша БҰҰ тарапынан Нью-Йорк қаласынан және Ливандағы миссия штабы орналасқан Накура қаласынан келген тексерулердің («Operational Readiness Inspection» (10.06. және 24.10.2019 ж.) және «Contingent Owned Equipment» (02.09.2019 ж.) өтуін ұйымдастырдым. Осы тексерулердің қорытындылары бойынша ротамыз балдық бағалау жүйесі бойынша басқа контингенттерге қарағанда жоғарғы рейтингті иеленді.

Бұдан басқа, миссиядағы көпұлтты әскери контингенттер арасында болып жатқан жоспарлы мәдени және спорттық, сонымен қатар, Ливан елі мен олардың әскерімен қатынасты нығайту мақсатында болатын шараларға етене араласып, өз деңгейімде жұмыстар атқардым.

– Сәулет, қанша тіл білесіз? Сұраған себебім, ондағы өзге ұлт өкілдерімен қалай түсінісіп, жұмыс істедіңіз?

– Мен үш тілде жетік сөйлеймін. Әлбетте, қазақы жердің баласы болғандықтан өз ана тілім – қазақ тілін бірінші орынға қоямын. Содан соң, орыс және ағылшын тілдерінде де өте жетік сөйлеймін. Қазір француз тілін игерудемін. Ливан елінде

жеткізу керектігін ұғындым. Біріккен Ұлттар Ұйымының бітімгершілік миссияларындағы жұмыс – бұл үлкен еңбек. Мұнда әралуандық бар. Бұл бізге жаңа тәжірибе алуға және өзімізге жаңа мүмкіндіктер ашуға жол сілтейді. Осындай бітімгершілік

Себебі бірлік пен келісім бар жерде ғана бейбітшілік орнайды. Ол біздер мен сіздердің, қазақ шаңырағының астына біріккен халықтар мен этностардың бір-бірімізге деген ыстық ықыласымыз, түсіністігіміз бен келісіміміздің тұрақтылығынан ту-

маған жұмыс істеу оңайырақ болды десем болады, өйткені жергілікті халық көбінесе ағылшын және француз тілдерінде сөйлейді. Сонымен қатар, осы елге шығар алдында араб тілінде сәлемдесу, өзіңе жақын тартып әңгімелесу үшін қажет біршама сөздер мен сөйлемдерді үйрендім. Тағы бір қызық болғаны, арасында орыс тілінде сөйлейтін егде жастағы адамдар да кездесті. Олар көбінесе мамандықтары дәрігер, инженер, педагог және зейнеттегі әскери адамдар еді. Сұрай келе, олардың бұрынғы Кеңес Одағында Алматы, Мәскеу, Харьков қалаларында білім алғандарын білдік.

– Ливан сапарынан не түйдіңіз?

– Әрине, маған үлкен ой салды десем болады, оны әрбір қазақстандыққа

миссияларға қатысу барысында біздің әскери қызметшілер баға жетпес кәсіби тәжірибеге қол жеткізіп, іс жүзінде осы білімдері мен дағдыларын қолдана алатынын атап өткім келеді. Сонымен қатар, осындай миссияларға қатысу мемлекеттің халықаралық аренадағы беделін арттырады.

Миссия адамның дүниетанымын өзгертеді деп айта аламын. Соғыс пен қақтығыстардың ауыртпалықтары мен салдарын көріп, әлемге басқаша қарайсың және барлық күш-жігерді бейбітшілікті қорғауға бағыттау қажеттігін білесің. Ливанның мысалында еліміздің күші халықтың бірлігінде екенін, ал ауызбіршілік пен ынтымақсыз мемлекет болмайтынын түсінесің.

ындайды. Сондықтан бейбіт өмірдің болуы да, болмауы да біздердің өз қолымызда. Оны ешкім бізге әкеліп бермейді, оны ешкім бізге сыйға тартпайды.

Біз сол шалғайдағы күйзеліс болып жатқан елде жүріп, бітімгершілік тәжірибемізді молайта отырып, рухани жандүниемізді байыта отырып, «Отан-Ана», «Жер», «Бейбітшілік», «Тұрақтылық» деген қасиетті ұғымдардың мағыналарын жете түсініп, қадір-қасиетінің шексіз екендігін сезініп, қазақстандық патриотизм туын берік ұстануға әбден шыңдалдық.

– Тұшымды сұхбатыңызға рахмет!

**Сұхбаттасқан
Рима ӘБЕУОВА**

РЛС «Нур»: воздушное про

Командование Войсками противовоздушной обороны сориентировано на свои задачи. РЛС «Нур». Данная военная техника произведена на казахстанском предприятии «Инжиниринг». РЛС «Нур» принята на вооружение казахстанской армии в 2019 году. Специалисты Войск противовоздушной обороны

Производство: «Гранит-Талес Электроникс» (Казахстан)
Принята на вооружение: в 2019 г.

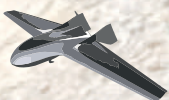
РЛС может контролировать воздушное пространство в радиусе от 5 до 470 километров

Трёхкоординатная РЛС предназначена для обнаружения и сопровождения большого количества высокоманевренных воздушных судов при сильных помехах и электронном радиопротиводействии

Темп обновления информации: 6 секунд

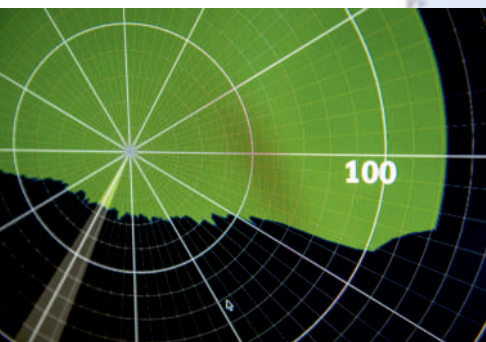
Способна обнаружить различные воздушные цели (от маневрирующих низколетящих самолетов тактической авиации до БЛА) на больших и малых высотах

Странство – под контролем

временный прием и ввод в строй четырех новых радиолокационных станций
тии «Гранит-Талес Электроникс», входящем в состав АО «НК «Казахстан
9 году, и по результатам эксплуатации уже получила положительные отзывы

Тактико-технические характеристики

Параметры обнаружения

- инструментальная дальность: 470 км
- минимальная дальность: не более 5 км
- по углу места: 0:20 градусов
- по высоте: не менее 30 км

Точность измерения координат

- по дальности: не более 50 м
- по высоте (до дальности 200 км): не более 400 м
- по азимуту: не более 0,3 градуса

Разрешающая способность:

- по дальности: не более 250 м
- по азимуту: не более 3 градусов
- наработка на отказ: 3000 часов
- готовность к работе: не более 80 мин

Трехкоординатная РЛС обеспечивает:

- Обработку, отображение первичной и вторичной радиолокационной информации о воздушной обстановке
- определение государственной принадлежности воздушных объектов
- обнаружение и автоматическое сопровождение воздушных объектов на фоне отражений от подстилающей поверхности и местных предметов
- предварительную классификацию летательных аппаратов
- пеленгацию поставщиков активных шумовых помех и определение их азимута и угла места
- обеспечивает выдачу радиолокационной информации на систему АСУ

Подготовили: Тимур АУБАКИРОВ, Адил ШЕРИМБЕТОВ

ӘЛЕУЕТІ ЖОҒАРЫ ӘСКЕРИ ИНСТИТУТ

Радиотехника мамандығы бойынша офицер-инженерлерді дайындайтын Орта Азия аумағындағы тұңғыш әрі жалғыз жоғары білім ордасына – 19 жыл.

Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтының құрылу және даму тарихы Қазақстан әскери мен отандық білім және ғылым жүйесінің даму жолымен тығыз байланысты. Аталған білім ордасында 5 мамандық бойынша әскери мамандар дайындалады. Зенитті-зымыранды, радиотехникалық әскерлері, авиацияны радиотехникамен қамтамасыз ету бөлімдері,

байланыс әскерлері, қару-жарақты басқарудың автоматтандырылған жүйелерінің инженерлері, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздікті қорғау саласының мамандарын дайындайтын төл әскери оқу орны еліміздің қорғаныс саласын нығайтуда өзіндік үлесін қосып келеді.

Заманауи офицерлерге артылар жауапкершілік жүгі зор, олар түрлі қару-жарақпен қоса радиоэлектро-

никаны да жетік меңгерген болуы шарт. Сондықтан мұндағы білім беру үрдісі халықаралық стандарттарға сай. Оқытушылар құрамы жоғары дәрежелі мамандардан құралған. Бүгінгі күні 18 адам ғылыми атақ-дәрежеге ие, оның ішінде 4 – ғылым докторы, 11 адам – ғылым кандидаты және 3 оқытушы PhD докторы бар. 29 офицердің жоғары әскери білімі болса, 141 адам магистр дәрежесіне ие. Сондай-ақ, 25 әскери қызметші еліміздегі ЖОО-ның магистратурасы мен ТМД елдерінің адъюнктурасында білім алууда.

«Біздің жетістігіміз – оқу орнындағы әрбір әскери қызметшінің, азаматтық персоналдың саналы түрде және аянбай тер төккен еңбегінің жемісі. Олардың әрқайсысы әскери білім беруді дамытуға, жоғарғы оқу орнының нықтап қалыптасуына, болашақ офицерлерді дайындауға лайықты үлес қосып келеді. Соның арқасында біздің институт еліміздің әскери жоғарғы оқу орындары арасында жетекші ұжымдардың бірі болып саналады. Және де еліміздің Қарулы Күштері, басқа да әскерлері мен әскери құралымдары үшін офицер кадрларын даярлау бойынша мемлекеттік міндеттерді табысты орындап келеді деп сеніммен айта аламын», - деп атап өтті әскери институттың бастығы генерал-майор Асқар Мұстабеков.

Күнделікті беріліп жатқан теориялық білім нәтижелі болуы үшін практикалық сабақтар қоса ұйымдастырылады. Оқу аудиториялары мен зертханалары түрлі радиотехникалық стендтермен, компьютерлік және лингофонды техникалармен, симуляторлармен, сондай-ақ жаттығу кешендерімен жабдықталған. Курсанттар теориялық білімдерін институттың оқу орталығында

жетілдіре түседі. Болашақ офицерлер шынайы жауынгерлік техникаларда тәжірибеден өтіп, радиолокациялық бекеттер мен байланыс әскери техникаларында қызмет көрсетеді.

Сонымен қатар, курсанттар мен офицерлер түрлі ғылыми жобаларды зерттеуді қолға алған. Яғни, ғылыми зерттеулер жүргізіп, әскери және қару-жарақ техникасын жетілдіруге атсалысуда. Білікті педагогтардың жетекшілігімен курсанттар ғылыми жобаларын зерттеуге ұсынып, баяндамаларымен республикалық және халықаралық деңгейдегі ғылыми конференцияларға қатысып келеді.

Ғылыми еңбектер институт қабырғасында шығарылатын ғылыми-техникалық журналында жарияланады. Сондай-ақ, аталмыш ғылыми баспа беттерінде алыс және жақын шетелдік ғалымдар да өз ғылыми еңбектерімен бөліседі. Ғылыми журнал 2018 жылы ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім мен ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдар тізіміне енген.

Іргетасы қаланғалы бері әскери институт қабырғасынан 2000-нан астам лейтенант түлеп шыққан. Олардың ішінде 340 түлек оқу озаты атанса, 30 курсант «Оқу үздігі» төсбелгісімен марапатталған. Олардың

барлығы Қарулы Күштердің, өзге де әскери құралымдардың офицерлік корпусының қатарын толықтыра отырып, әскери міндеттерін адал өткеруде.

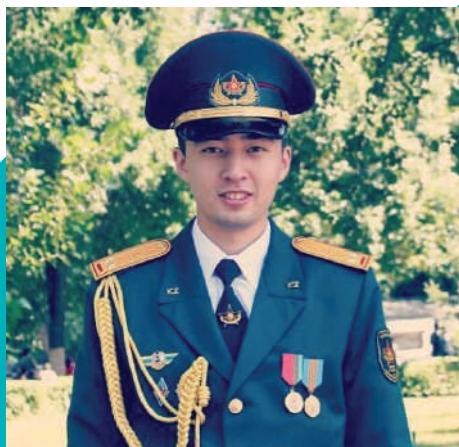
Меруерт САФАЕВА
«Сарбаз»

ӘСКЕРИ БАЙЛАНЫС – ҚАРУЛЫ КҮШТЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ НЕГІЗІ

Байланысшылар әскері – Қарулы Күштерді басқару және байланыспен қамтамасыз ететін арнайы әскер. Әскери байланыс Қарулы Күштерді басқарудың құрама бөлігі, сондай-ақ негізі. Әйгілі қолбасшы Г. Жуков «байланыс – армияның жүйкесі» деп жоғары баға берген. Әскери құрал мен қаруды дер кезінде қолдану және әскерді басқарудың жеделдігі көп жағдайда әскери байланыстың жағдайы мен жүйелілігіне қатысты. Байланыс жүйесі және әскерді басқарудағы автоматтандырылған жүйе басқарма жүйесінің техникалық негізі болып саналады. Әскери байланыстың даму тарихы Қарулы Күштердің құрылуымен, түрі мен форманы қолдануымен, әскери өнердің жетілуімен тікелей байланысты.

Байланысшылар әскеріне – 101 жыл

XIX ғасырдың ортасында электрлі телеграф ойлап шығарылған соң, орыс армиясында байланыс құрылымдары пайда бола бастады. Алғашқы әскери далалық телеграф 1853-1856 жылдары Қырым соғысында қолданылды. Әлемдегі тұңғыш радиобөлім – «Фронштадтық ұшқындық әскери телеграф» 1899 жылдың мамыр айында құрылды. Бірінші дүниежүзілік соғыстың басында, яғни 1914-1918 жылдар аралығында орыс армиясындағы жаяу әскердің, кавалерияның, артиллериялық бөлімдері түгел дерлік байланыс құрылымдарымен қамтылды. Құрамында шамамен 119 мың адам бар 768 жеке байланыс бөлімі 1919 жылдың қазан айында құрылды. Бұған қоса майдан, армия, дивизия және бригада штабтарына далалық азаматтық 510 пошталы-телеграфтық кәсіпорын мен мекеме іссапарға жіберілді. Оның қарамағында 16 мыңға жуық қызметкер-байланысшы еңбек етті. Азаматтық соғыс аяқталғаннан

кейін байланысшылар әскері 32600 адамға дейін қысқартылып, негізінен шетелдік ескі байланыс құралдарымен қамтамасыз етілді. Қызыл армия құрылған 1917-1918 жылдары батальондар мен байланыс командалары атқыштар және кавалерия бірлестіктерінің құрамына қарағанымен, атқыштар дивизиясының штабында байланыс батальоны, бригадада байланыс ротасы, полкте байланыс командасы болды. Бөлімдер мен құрылымдардың командирлері бір уақытта дивизияның, бригаданың, полктің байланысын басқарды. Алайда, байланысқа жетекшілік етудегі бәсеңдік әскерді басқаруға кері әсерін тигізбей қоймады. 1919 жылы 20 қазан күні республиканың революциялық әскери кеңесі әскери байланысқа жетекшілік ету жөніндегі орталық орган – байланыс басқармасын құрып, майдан, дивизия, бригаданың байланыс әскерінің басшылары қызметін іске қосу жөніндегі бұйрығын шығарды. Осылайша 1919 жылдың 20-шы қазаны Қарулы Күштердің байланыс әскерінің құрылған күні ретінде тарихқа енді.

Екінші дүниежүзілік соғыстың алғашқы айлары байланыс кей жерде бірнеше рет бұзылып, кейбір бағыттарда мүлдем үзіліп әскерді басқаруға толық мүмкіндік бермеді. Сол себептен ең басты міндет байланысты қайта қалпына келтіру болды. Байланысты жөндеп қана қоймай, фашистік солдаттар тобының шабуылын анықтаған алғашқы әскери байланысшылардың бірі А. Рыжиковке Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Уақыттың тығыздығына қарамастан Ладожск көлі арқылы Москва-Ленинград, Сталинград-Элиста және тағы да басқа байланыс желілері

тартылды. Москва үшін шайқаста техниканың аздығына қарамастан байланыс әскері айтарлықтай тәжірибе жинақтап, қалыптасты. Қыстың қарлы аязында байланыс техникасы істен шыққан кезде арнайы оқытылған иттер жедел хабарды жеткізуге және кабель желісін тартуға үлкен көмегін көрсетті. 1943 жылы кең көлемді стратегиялық шабуылға қатысты Днепр үшін шайқаста әскерді бір бағыттан келесі бағытқа ірі су бөгеттері арқылы өткізуде жоғары деңгейдегі байланыс талап етілді. Ірі шайқасқа қатысқан 130-дан астам байланысшының барлығы Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Партизан отрядтары үшін де байланыс маңызды рөл атқарды. 1942 жылы партизан қозғалысының Орталық штабының жанынан байланыс басқармасы құрылып, партизан отрядтарын радиоқұралдармен қамтамасыз ету жақсартылды. Осылайша орталықтандырылған байланыс қолға алынды. Бұл партизан қозғалыстарының жау тылында стратегиялық тапсырмаларды жүзеге асыруына зор мүмкіндік берді.

Мамандығы – әскери байланысшы

Әскери байланысшы мамандығына қажетті күн сайын алатын жаңа білімі мен тәжірибесін қолдану арқылы кәсіби біліктілікті, жоғары тәртіп пен жауынгерлік әзірлікті одан әрі арттыруға өз үлесін қоса білуі керек. Осы қағиданы Семей гарнизоны 44793 әскери бөлімінің командалық пункті байланыс батальоны байланыс ротасының командирі аға лейтенант Дастан Ақылбек өмірлік ұстанымына айналдырған. Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтының түлегі 2018 оқу жылының қысқы оқу кезеңінде бақылау-тексеруді тапсыру бары-

сында жоғары нәтижелер көрсетіп, байланыс взводтары арасында бірінші орын алғаны үшін ҚР Қорғаныс министрінің грамотасымен марапатталды. Өткен жылы байланыс әскерінің құрылғанына 100 жыл толуына орай жоғары кәсіби дайындығы мен үлгілі әскери тәртібі үшін «Шығыс» өңірлік қолбасшылығы әскерлері қолбасшысының грамотасына ие болды. Сонымен қатар мемлекеттік жастар саясатын іске асыруға қосқан үлесі үшін «Жылдың жас әскери қызметшісі» номинациясы бойынша Семей қаласы әкімі сыйлығының жеңімпазы атанды.

Биыл да қысқы оқу кезеңінің қорытындысы бойынша командалық пункттің байланыс батальонының байланыс роталары арасындағы жауынгерлік сайыста бірінші орынды иеленді. «Әскери мамандықтарға қатысты «Армия ойындары» халықаралық жарысының шеңберіндегі әскери-кәсіби шеберліктің «Сенімді қабылдау» сайысында жоғары нәтиже көрсету үшін әскеріміз намысты қолдан бермей келеді. Іріктеуден өткендерден өте жақсы дайындық талап етіледі», - дейді үздік байланысшы. Ол рас. Бірнеше кезеңнен құралған былтырғы байқауда әскеріміз барын салып, бірінші орынды ұстап қалды. Еліміздің аумағында ұйымдастырылған әскери байланысшылардың «Сенімді қабылдау-2019» байқауына Әзербайжан, Армения, Беларусь, Венесуэла, Египет, Иран, Қырғызстан, Ресей, Сирия және Өзбекстан мемлекетінен келген болатын.

Әскери байланыс құралдары жүйелі меңгеріліп келеді

Аға лейтенант Айдос Шәріпов – Шығыс Қазақстан облысы Аягөз қаласының тумасы. Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтын бітіріп, Семей гарнизонының 63310 әскери бөлімінде штабтық ротасы байланыс взводының командирі, Аягөз гарнизоны 10181 әскери бөлімінің 2-ші өздігінен жүретін артиллериялық дивизионы командирінің басқарма взводының командирі лауазымдарында болды. Қазір дивизион басқармасының взвод командирі – байланыс бастығы.

«Әскери байланысшы мамандығы несімен қызықтырды?» деген сұраққа ол «Отан қорғаушы болуды бала күнімнен армандадым, әскери адам болатыныма сендім» деп жауап берді. Әңгіме арасында әскери-техникалық және арнайы тактикалық дайындықты жетілдіру мақсатындағы жаңа үлгідегі радиостанциялар мен радиорелелік станция көліктерінің және командалы-

штабтық машиналардың қызметінен хабардар етті. Мәселен, МТУ базасында дивизион командирінің командалы-штабтық машинасына құрамдас танкілік екі бірдей Р-123 радиостанциясы, кең диапазонды, жиілік модуляциясы бар, алып жүруге ыңғайлы телефондық Р-111 радиостанциясы, жедел әрекет аппаратурасымен қосылуда біріккен жұмысты қамтамасыз ететін Р-130 радиостанциясы, сондай-ақ, мәліметтер алмастыру мен дыбыстық ақпарат беруде қолайлы Иранның «TADIRAN» зауытының РRC – 620 радиостанциясы қолданылады. Аға лейтенанттың айтуынша, әскерилер байланыс құралдарын жүйелі меңгеріп келеді. Телеграф, телефон, радио, жаңа технология – космостық байланыс станциясын қолданып, жүктелген міндетті сапалы және белгіленген уақытта орындауда жақсы жағынан көрініп жүрген мамандар жетерлік. Байланыс жөніндегі кешенді жаттығулардың аясында да байланыстың далалық жүйесі іске қосылып, байланыстың ұтқыр тораптарынан жедел топтардың байланысы қамтамасыз етіледі. Байланыстың стационарлық тораптарының байланыс жүйесі күшейтіліп, өзара қимыл байланысы орнатылады. Радиорелелік станция көлігінде каналдарды сапалы іріктеуді байланыстың стационарлық желісінде қамтамасыз ету, телеграфтық хабарламаларды игеру міндеттері де пысықталады. Бұл өз кезегінде Жоғарғы Бас қолбасшы қойған Қарулы Күштердің басты міндеті – еліміздің егемендігі мен аумақтық тұтастығын әскери құралдармен қамтамасыз етуге ұдайы әзірлікте болуды еске салады.

Мол тәжірибе далалық жағдайда жинақталады

Семейдегі радиотехника және байланыс колледжін «Байланыс жөніндегі техник» мамандығы бойынша, Омск гуманитарлық академиясын қашықтықтан тәмамдаған Максим Зайцев ҚР Қарулы Күштеріндегі белгіленген мерзімді қызметін Өскемен гарнизонының 27943 әскери бөлімінде өткерді. Бөлімнің 2-ші мотоатқыштар батальонында пулеметші, нысанашы, бөлімше командирі, байланыс взводының сержанты, оқу полигоны торабының бастығы лауазымдарында болды. Бүгінгі күні 2-ші мотоатқыштар батальонының технигі – байланыс және автоматтандырылған басқару жүйелерінің бастығы. Ол елдің егемендігі мен аумақтық тұтастығын қорғау мақсатындағы жедел-тактикалық командалы-штабтық «Шығыс-2009» жаттығуында, Қазақстанның Қарулы Күштерінде дағдарыстық ахуалдарды оқшаулау кезінде әскердің іс-қимыл

мәселелерін пысықтауға бағытталған «Айбалта – 2016», «Айбалта – 2019» жедел-тактикалық командалы-штабтық оқу-жаттығуларында жетілдірілген жаңа байланыс құралдары мен жаңа сандық стансаларын шебер қолдануда кәсіби біліктілігін танытты. ҚР Қарулы Күштерінің 22 жылдығына, 23 жылдығына және 25 жылдығына арналған әскери парадтарға да белсенділікпен қатысты. «Байланысты ұйымдастыру мен пайдалануда мол тәжірибе далалық жағдайда жинақталады. Себебі, даладағы жаттығуларды сыныптағы сабақтармен алмастыруға болмайды. Бұл – емтихан, теорияны іс жүзінде тексеру. Әскери байланысшылардың барлық жұмысы еліміз әскерінің жауынгерлік дайындығын арттыруға бағытталып отыр», - дейді 3-ші сыныпты сержанты.

Қызметтік міндетіне адал, қойылған тапсырмаларға жауапты, ұжымында беделді Максим Зайцев – шаңырақтың тірегі. Жұбайы Надеждамен екі ұл, екі қыз тәрбиелеп отыр. Бұған қоса байланыс және автоматтандырылған басқару жүйелері бастығын қазақ тілінің жана-шыры деуге де болады. Максим Зайцев әскери бөлімдегі мемлекеттік тілді дамыту мақсатындағы іс-шараларға қатысып қана қоймай, қазақ халқының шешен де көркем тілін үйренушілерге үлгі болып келеді. Оның пікірінше, Отан, мемлекеттік мүдде, саяси қауіпсіздік пен дербестікті қорғайтын Отан қорғаушылар үшін мемлекеттік тілдің маңызы зор. Кеудесінде намысы, жүрегінде оты бар әрбір жан үшін мемлекеттік тілді құрметтеу – басты парыз, адами міндет.

2020 год... Год 75-й годовщины Победы над фашизмом... Половина России и Европы отмечена обелисками, памятниками, мемориалами во славу героев, отстоявших мир от уничтожения. Но есть и такие места – глухие уголки, где до сих пор лежат непогребенные останки бойцов Красной армии, которые так и не смогли похоронить ни похоронные команды армейских частей, ни простые крестьяне, местные жители тех районов, где гремели бои. Одни были в эвакуации, другие в оккупации, и как могли, так и выживали – сами, без чьей-либо помощи. А о погибших никто и не думал...

ОДНОЙ ЦЕЛЬЮ ОБЪЕДИНЕННЫ

Прошли годы, десятилетия. «Все как вчера», – помнят ветераны той войны, которых остается все меньше и меньше. И каждый их рассказ о войне становится бесценной нашей историей.

В эпоху 80-х годов XX столетия в лесах, на бывших полях боевых действий стали встречаться группы людей с лопатами и длинными прутами – щупами. На грибников и туристов не похожи, хотя и едут они сюда, в лес, вместе, в одной электричке с дачниками, рыбаками и охотниками. Только разговаривать о своей поездке и работе они не любят, больше молчат и слушают байки охотников и рыбаков. Это поисковики – похоронные команды послевоенного времени. Каждый из них хорошо разбирается в оружии, боеприпасах, фортификационных сооружениях и военной технике. Умеет быстро развести костер даже в дождливую погоду, оказать первую меди-

цинскую помощь, отлично владеет компасом, топором и всем тем, что необходимо уметь каждому поисковику. Встречаются люди всесторонне развитые и начитанные, знающие историю боевых действий районов, где они ведут поиски. Многие имеют и различного рода таланты: хорошие повара, музыканты, педагоги, врачи и лесорубы-плотники. Всех их сближает одна цель – найти останки бойцов и похоронить их по-человечески, отметив место захоронения обелиском, памятником, и на карте поставить отметку. Лес шума не любит. Находясь в лесу, поисковики помнят это правило, и лес открывает им свои красоты и дарит свои богатства.

Таких отметок с каждым годом становится все больше и больше, а останков находят все меньше и меньше. На душе становится легче, как после посещения мечети или церкви, ведь доброе дело делает тот человек, кто через свою душу пропускает этот тяжелый труд поиска. И поэтому у каждого памятного места возведены часовни, где можно помолиться, обращаясь к Всевышнему. И

очень правильно это. Многие грибники, дачники, охотники рассказывают, кто, где и когда видел что-то из непонятных ржавых кусков металла, белеющих костей и черепов, торчащих из земли в окопах, воронках, траншеях. Не один охотник порезал свои сапоги о колючую проволоку, почти каждый грибник запинался о валяющуюся и облепленную мхом ржавую каску – простреленную и расколотую. А проворные пацаны собирали латунные гильзы от снарядов и патронов и сдавали их на металлолом мешками. Затем наслаждались воспоминаниями об этом, когда ели мороженое и пили лимонад. Многие поисковики и начинали с этого, а потом заинтересовались этим делом всерьез и надолго. Теперь есть что вспомнить и есть кому рассказать. У каждого из них есть семьи, и сейчас кто-то находит друг друга в этих отрядах, ведя совместные поиски, испытывая себя в экстремальных условиях.

Сейчас поисковые отряды есть почти в каждом крупном городе России и Казахстана. Молодые девчата и ребята хотят своими глазами увидеть и руками потрогать то ржавое железо, увидеть и прошагать те пыльные фронтовые дороги, пересеченные траншеями и изрытый воронками от бомб и снарядов передний край фронта, взять на память о тех лесах и полях частичку войны – осколки, каски, гильзы и, крепко прижав к своему телу осколок или пулю, почувствовать хотя бы крохотную частичку той боли, которую когда-то принял советский солдат, защитив собой мир. Быть может, так зарождается такое чувство, которое делает ребят мужественными и заставляет их быть похожими на своих отцов и дедов. Каждый из этих ребят и девчат ищет такие острые чувства, впечатления в поисковых отрядах, ежегодно выезжая весной и осенью в места боевых действий. И многие из них потом становятся поисковиками. Найденные военные артефакты помнит каждый искатель, которого потом каждую весну тянет в те места. А возвращаясь, ребята и девчата как новые «аккумуляторы» – пышат задорной энергией, которая помогает им преодолевать возникающие трудности в быту, в учебе и даже на производстве. В таких отрядах, в той работе, которую они делают от всей души, с чистым сердцем, и закаляется характер человека, заслуживающего уважение и

доверие.

За заслуги перед поисковым движением существуют различные памятные награды, ведь самоотверженными энтузиастами дела по увековечиванию памяти всех погибших и пропавших без вести являются поисковые отряды в целом и поисковики в частности. Сейчас есть и ветераны поискового движения, как в России, так и в Казахстане, им уже по 70 лет и более. Дети и внуки тоже в поисковых отрядах работают, и это очень здорово: связь поколений не пре-

рывается, и, возможно, скоро мы или они немного перефразируют крылатое выражение великого русского полководца А.В. Суворова: «Война окончена, найден последний непохороненный солдат»... Хочется надеяться, что такое произойдет лет через 20, а может, и раньше. Такими мыслями делятся поисковики между собой. Но сами понимают, что это никому неизвестно, уж больно много оставила война белых пятен в местах бывших сражений.

Рельсы и шпалы дразнят ноги, усталость навалилась внезапно, но радуется, что завтра будут захоронены останки еще одного найденного бойца, которые мы аккуратно упаковали в черный пакет. Каску положу на могилу, медальон нужно аккуратно вскрыть – вдруг там фамилия указана. За спиной свисток электрички, успеваю отойти в сторону.

Электропоезд, проехав немного, остановился на станции, из него быстро сошли, прыгнули дачники и пошли на свои участки вдоль полотна, затем, свернув налево от дороги, скрылись в лесу. А группа из восьми человек с рюкзаками, увешанные спальными мешками, палатками, ковриками, лопатами, организованно, один за другим, свернув направо от дороги, тоже скрылась в сосновом бору.

«Снова приехали?» – подумал я и прибавил ходу, стараясь догнать их. А элек-

тричка скрылась за горизонтом в дымке лесов, на прощание издавая характерный для нее свист.

Как бы ни старался быстро догнать эту группу, ничего не получалось, так как под ногами хлюпала грязь. Грязь в этих краях высыхает не скоро – постоянно идут мелкие морозящие дожди, лишаящие радости видеть солнце. Вот и сегодня оно выглянуло лишь на несколько часов, встречая приехавших сюда вновь, – решило их обрадовать теплом и просыпающейся природой. Вокруг сразу оживились разного рода птицы, их щебетание и распевки сопровождают на всем пути. После городского шума, суеты и гама вокзалов этот гомон, без которого немыслима лесная жизнь, особенно так мил нашему сердцу. Воздух напоен ароматами лесных трав, поэтому дышится легко. Прохож-

дение мимо болот, поймы реки сопровождается запахом тухлой воды и растительности, а также гнилой древесины, которой тут в изобилии от упавших деревьев во время сильных ветров и поднятия грунтовых вод. Болота обошли, а вот поваленные деревья преодолевали дольше, так как почти на каждом километре лежали два-три дерева, и задержались искатели на целый час. Но это не беда. Беда для поисковиков – это жаркий день, когда температура переходит в плюс, вода начинает нагреваться, испаряться, и по этой причине работать невозможно – болит голова. Вот поэтому поисковики не любят теплые дни. Пусть будет холодно, тогда не так устаешь и не так вспотеешь. Работать приятнее, чем стоять без дела, ведь в таком случае точно замерзнешь. Но под морозящим дождем тоже много не поработаешь. Иногда сидим неделю в палатках, ждем, когда закончится дождь, идущий, не переставая, день и ночь, а потом ускоренными темпами завершаем обязательства, взятые на вахту.

Иду и наслаждаюсь лучами солнца, согревающими плечи и спину. Но резкий холодный ветерок с Ладожского озера не дает снять с себя лишний свитер, да-да – именно лишний. В холод носим два свитера – и нормально, а в

теплую погоду по здоровью каждого, но куртку не снимаешь. Спишь тоже в свитерах и в спальном мешке. Здорово и свежо. Утром изо рта идет пар, вода в умывальнике со льдом. На улице бывает температура минус четыре по Цельсию, палатки в инее. А к обеду это всё тает, становится восемь–десять градусов тепла – самая «рабочая» температура. Всё небо в облаках, солнце выглядывает из-за них редко, дождя нет. Отряд после завтрака к 9:00 готов к походу с появившейся надеждой на хороший, удачный поиск. В каждом бойце – азарт, накопленный за долгое время до вахты.

Вот и сегодня после привала по дороге к лагерю мы обменялись «приветами», попили кофейку, обсудили планы на вахту, новости поисковой жизни Нур-Султана и Санкт-Петербурга и всякого разного. С приподнятым духом и бодрим настроением разошлись по лагерям, чтобы обустроиться: разбить лагерь, установив палатки, натянуть тент над столом и скамейками, вырыть канавки для сточной дождевой воды по периметру палаток, выкопать ямы под мусор, продукты и личные вещи, разложить посуду, инструменты, подготовить место для розжига костра, найти сухие деревья, чтобы нарубить и наколоть дров для приготовления пищи. Когда

всё это уже позади, тогда начинаешь осознавать, что ты действительно за тысячи километров от дома, здесь все другое и разное. Здесь проявляются товарищеские отношения в коллективе, от которых становишься крепче духом, уверенней и веселее. Уныния тут нет и, наверное, не бывает ни у кого, ведь некогда унывать, когда вокруг все интересно и загадочно.

Рутина поискового дня оставила отпечаток на каждом поисковике, но, взглянув ребятам в глаза, уловив в них удовлетворение и радость, я сразу понял – день прошел удачно. «Сколько?» – спросил я и сразу получил ответ: «Двоих у дороги, в воронке от снаряда, еще одного – в траншее, заросшей кустарником». Череп лежал в одном месте, ноги и таз – в другом, грудная клетка не целая, половина одной руки, второй вообще нет. Обойдя палатки, увидел трофеи: каски, ботинки кирзовые с подковками – в хорошем состоянии, ремешок из обрывков кожи, пару гранат Ф-1, одну фляжку – всю простреленную и ржавую, флакончик от одеколona (пустой), остатки мыльницы и бритвенного станка, несколько мятых пуговиц со звездой, пустой диск от автомата ППШ-41, что-то из немецкого хлама и два больших черных пакета с торчащими из них большими берцовыми костями. На душе такое, что не подберешь слов, чтобы объяснить и тем более описать это состояние; надо это прочувствовать, чтобы понять. Поэтому перемены в наших парнях и девочках сразу заметны их родителям после прибытия домой.

– Что вы с ними сделали?

– Они сами все делают, без просьб и указаний.

– По-другому смотрят на разные проблемы, все хорошо выполняют.

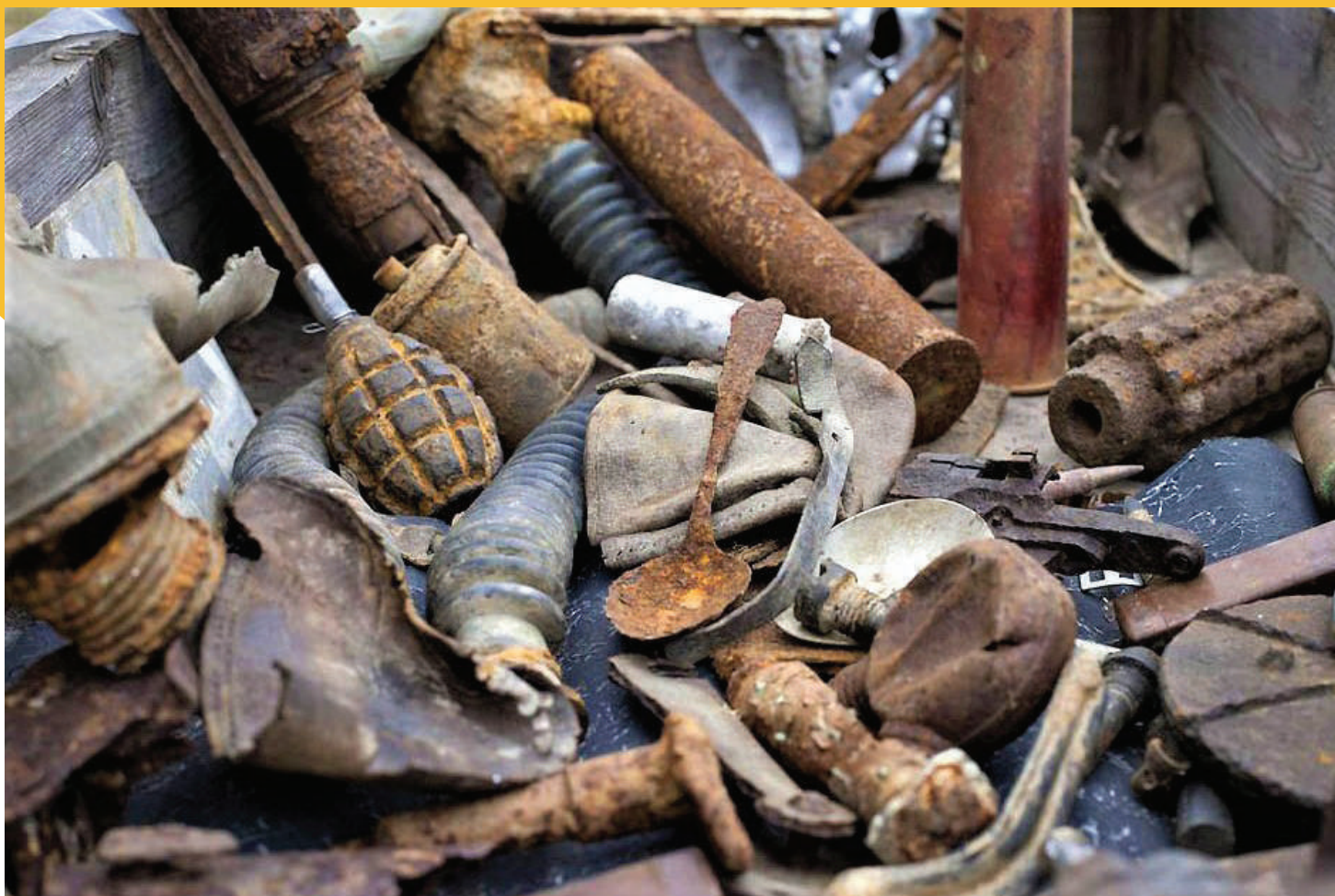
– Как будто их подменили.

Вот такие отзывы мы слышали не раз от пап и мам наших ребят. Да я и сам прошел через такое, и тоже не смог ничего ответить, лишь сказал: «Надо туда съездить, чтобы все понять и найти ответ».

Существует такой день у поисковиков, когда все найденные, или как говорят поисковики, «поднятые», останки бойцов и командиров Красной армии собирают в одном месте (их приносят

из всех отрядов). Далее под них изготавливаются гробы (для безымянных) и урны – для именных (очень мало). Но в гробах хоронят не по одному, а по четыре-пять, даже по шесть человек, только в именных урнах по одному. «Такой день» учитывает количество «поднятых» останков бойцов. Этот день – событие, которое сближает все поисковые отряды на мемориальном памятном месте, где бы это место ни находилось. День этот называют «захоронение», и каждый поисковик, тем более новичок, должен прийти на захоронение, которое всегда проводят в конце вахты, обычно в начале мая, до праздника Победы – 9 мая.

В этом году День захоронения прошел 4 мая. Пришли все отряды, ритуал прошел на высоком уровне. Молодые поисковики (новички) приняли клятву поисковиков: по окончании захоронения (в начале носили гробы четверо человек) у могильного холма, став на колени, одну руку приложив к холмику ладонью, а другой держа фляжку с на-

питком – пригубив и передав другому, стоят до тех пор, пока фляжка не сделает круг вокруг холма. Далее все поют несколько военных песен, глядя на огонь свечей и разные флаги отрядов, принимавших участие в ритуальном захоронении. При этом присутствует много местных жителей, гостей, родственников погибших воинов, найденных при раскопках и по смертным медальонам, а также священнослужителей, представителей органов охраны правопорядка и других организаций. Затем почетный караул трижды дает военный салют, учащимся школ запускаются в небо белые шарики, как символы солдатских душ, улетевших на небеса. Вокруг захоронений много других памятников, братских могил и обелисков, также поставленных ранее поисковыми отрядами и организациями из других стран.

Увиденное впечатляет. Именно этот день и помогает молодым людям понять по-своему то, что невозможно выразить ни пером, ни словом. И уже

далеко, за тысячи километров от мемориального места, находясь дома, вдруг случайно встретишь на улице знакомого человека, и сердце застучит так, что воспринимаешь его как брата или сестру, и не можешь наговориться, а после на душе становится так легко и хорошо. То же самое я замечал и на встрече ветеранов разных войн, будь то Афганской, Чеченской, и, конечно же, ветеранов Великой Отечественной войны: у всех у них еще слезы на глазах, слезы радости встречи, слезы скорби о погибших друзьях, о пережитом, даже от смеха тоже слезы у них. То же самое и у нас бывает, но редко, и все равно мы похожи – мы их наследники, потомки, помнящие родство. «Семь пудов вам под лопатой» – так поисковики желают друг другу здоровья, удачи и следующей встречи. Можно и как тост произнести в кругу друзей-поисковиков.

Виталий ФЕДОРОВ,
сотрудник Военно-исторического
музея ВС РК

АРНАЙЫ ТАКТИКАЛЫҚ ОҚУ-ЖАТТЫҒУ

Өткен ай ҚР Әуе қорғанысы күштерінің барлық әскери бөлімдері үшін маңызды оқиғаларға толы болды. Соның ішінде ерекше атап өтерлігі – ҚР Әуе қорғанысы күштеріне қарасты барлық бөлімдерде жауынгерлік дайындық жоспарына сәйкес өткен жоспарлы қорытынды тексеріс. Сонымен осы айда өткен ақпараттар ағынына кезек берсек.

21 қыркүйекте Әуе қорғанысы күштерінің әскери бөлімдерінде материалдық-техникалық қамтамасыз ету бөлімшелерімен арнайы тактикалық оқу-жаттығу басталды. Оқу-жаттығу 26 қыркүйекке дейін жалғасты.

Оқу-жауынгерлік тапсырмаларды орындау барысында материалдық-техникалық қамтамасыз ету бөлімшесінің алдына бірнеше мақсаттар қойылды. Атап айтқанда, әскери бөлімдердегі басшылық құрамның кәсіби деңгейін жетілдіру, жеке құрамның тәжірибелік дағдыларын арттыру, әскери бөлімдердің жауынгерлік дайындық жағдайын және қойылған тапсырмаларды орындау қабілеттіліктерін анықтау.

Жаттығу бірнеше кезеңнен тұрды.

Бастапқы кезеңде – бөлімшелерді жауынгерлік дайындықтың ең жоғары деңгейіне жеткізу, бөлім командирлерінің жүктелген тапсырмаларды орындау үшін жылдам шешім қабылдауы, бөлімшелердің арнайы техникасында маршты жоспарлау және ұйымдастыру.

Келесі сатыда жаттығу өтетін жерге жорық және бөлімшелерді орналастыру қарастырылған.

Аталған жаттығудың ерекшелігі – бөлімшелер тәжірибе жүзінде, далалық жағдайда бұзылған арнайы автомобиль жабдықтарын қалпына келтірумен және жөндеумен, аэродромдағы ұшып-қону жолағын жөндеумен, сондай-ақ авиация қаруын (басқарылмалы, басқарылатын авиациялық зымырандар, бомбалар, әуе кемелеріне арналған оқ-дәрі) жеткізумен және сақтаумен

айналысатындығында.

Жалпы жетекшілікті Әуе қорғанысы күштері бас қолбасшысының (материалдық-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі) орынбасары полковник М. Жұмағазиев жүргізді.

– Мұндай жаттығулар бізде жыл сайын өткізіледі. Осындай жаттығуларды өткізу барысында біз жеке құрамды дайындаймыз, күнделікті өмірде алған дағдылары мен тәжірибелерін жетілдіреміз, сондай-ақ Қазақстан Рес-

публикасы Қарулы Күштері ӘҚК-нің материалдық-техникалық қамтамасыз ету бөлімшелерінің жауынгерлік дайындық жағдайын және олардың қызметтеріне тікелей қатысты берілген жауынгерлік дайындық тапсырмаларын орындау қабілеттерін анықтаймыз, – деді полковник Мұратжан Жұмағазиев.

Жаттығуларға 100-ден астам жеке құрам және 50-ге жуық арнайы автомобиль техникасы жұмылдырылғанын атап өткен жөн.

ӘСКЕРИ БӨЛІМДЕР ДАЙЫНДЫҚТАН ӨТТІ

**Әскери әуе күштері қолбасшысы полковник Нұрболат Топаевтың жетекшілігімен
Әскери әуе күштерінде тактикалық ұшу жаттығулары өткізілді.**

Тактикалық ұшу жаттығуы аясында Әскери әуе күштерінің әскери бөлімдері жауынгерлік даярлықтың жоғары деңгейлеріне келтіріліп, «Талдықорған», «Луговая» әуежайында, «Гвардейск» тікұшақ айлағында аралас авиациялық топ құрылды. Оқу-жаттығу кезінде Матыбұлақ полигонында Құрлық әскерлерінің басшылығымен өзара әрекеттесу ұйымдастырылып, таулы-құмды жерлерде әуе барлауы, заңсыз әскери құрамаларды анықтау және жою, Десанттық-шабуылдау әскерлерін десанттау, жараланған әскери қызметшіні ұрыс даласынан эвакуациялау арқылы көптеген жас экипаж командирлері оқу-жаттығудан мол тәжірибе алды.

Арнайы әскери операция кезінде ұрыс даласындағы жағдайды жедел бағалап, шешім қабылдау арқылы Әскери әуе күштерінің жеке құрамы өздерінің кәсіби шеберліктерін көрсете білді.

ӘСКЕРИ БӨЛІМДЕ ҚОРЫТЫНДЫ ТЕКСЕРІС ЖҮРГІЗІЛДІ

Жауынгерлік даярлық жоспарына сәйкес Әскери әуе күштері қолбасшысының бірінші орынбасары – штаб бастығы полковник Руслан Кунуровтың басшылығымен қорытынды тексеріс жүргізілді.

Қорытынды тексеріске: мемлекеттік-құқықтық даярлық, атыс дайындығы, дене шынықтыру сабағы, арнайы дайындық, саптық дайындық, жалпыәскери жарғылар шығарылды.

2020 оқу жылында бүкіл әлемді жайлаған Covid-19 коронавирусы пандемиясы салдарымен күресте кенеттен пайда болған тапсырмаларды 53975 әскери бөлімінің ұшқыштары мүлтіксіз орындады. Ресей Федерациясы, Қытай Халық Республикасынан, Ливан, Тәжікстан, Қырғызстан, Кипр, Беларусь елдерінен отандастарымыз С-295 ұшағымен елімізге оралды.

Қорытынды тексеріс аясында Әскери әуе күштері қолбасшысының бірінші орынбасары – штаб бастығы полковник Руслан Кунуров 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» жолдауын жеке

құрамға зерделеп түсіндірді.

"Тексеру аясында әскери қызметшілер өздерінің кәсіби шеберліктерін көрсетіп, әскери бөлім

жоғарғы басшылықпен қойылған оқу-жауынгерлік тапсырмаларды орындауға әзір", - деп атап өтті полковник Руслан Кунуров.

БӨЛІМДЕГІ САЛТАНАТТЫ ШАРА

Әуе шабуылына қарсы Қорғаныс әскерлерінің 31767 «Г» әскери бөлімінде елеулі күндердің бірі болды. Біздің әскери қызметшілер ефрейтор Ирина Анатольевна Рользингті шекті жасына жетуіне байланысты зейнеткерлікке шығарып салу мен қатардағы жауынгер Айжан Бахтыбайқызының әскери ант қабылдау рәсімінің салтанатты іс-шарасы өткізілді.

әскери қызметшілердің әскери тәртібін, Отанға деген патриоттық сезімін көтеруде аянбай еңбек еткенін тілге тиек етті.

Қатарымызға жаңадан қосылған қатардағы жауынгер А.Бахтыбайқызының әскери антты шын жүрегімен, ықыласымен, нақышына, мәнеріне келтіріп жатқа оқуы өз елінің нағыз патриоты екенін дәлелдеді. 31767 «Г» әскери бөлімінің командирі майор Д.Қ.Дюсембаев қатардағы жауынгер А.Бахтыбайқызына болашақта іскер, алғыр, өз мамандығының

майталманы болуға тілектес екенін білдіріп, құттықтады.

Бүгінгі күнгі салтанатты іс-шара өте әсерлі өтті десек артық болмас. Өйткені зейнетке шыққан И.А.Рользинг – өзінің сабырлы, салмақты, алтын мінезімен және еліне деген адал, патриоттық сезімімен көзге түскен асыл әскери қызметші. Және А.Бахтыбайқызы сияқты ортамыз жас, еңбекқор мамандармен толығып жатса, Қазақстан Республикасының Армиясы өркендейтінін және жаңа белестерге жететінін зор сеніммен айта аламыз.

ҚАРТТАР МЕРЗІМДІ БАСЫЛЫМДАРҒА ЖАЗЫЛДЫ

Халықаралық қарттар күніне орай Радиоэлектроника және байланыс әскери-инженерлік институтының әскери қызметшілері демеуші болып, қарттарды республикалық және өңірлік мерзімді басылымдарға жазуды ұйымдастырды.

«Аға буын өкілдері мерзімді баспасөз басылымдарының тұрақты оқырмандары екені мәлім. Мереке күніне орай ол кісілерге игілікті іс жасап, қарапайым сыйлық беруді ұйғардық. Енді қарттар үйінің тұрғындары баспасөз басылымдарын тұрақты түрде алады», - деп атап өтті әскери оқу орнының бастығы генерал-майор Асқар Мұстабеков.

КИБЕРЗАЩИТА - ВЕЛЕНИЕ ВРЕМЕНИ

Сегодня технологии тесно вплелись во все сферы нашей жизни. Вместе с технологическим развитием все более актуальным становится обеспечение кибербезопасности. Не исключение современные армии, для которых этот вопрос является одним из приоритетных.

О современных киберугрозах, подготовке кадров в нашей стране, а также так называемых «войнах будущего» рассказал начальник факультета Сил воздушной обороны и безопасности информационных систем Национального университета обороны имени Первого Президента Республики Казахстан – Елбасы полковник Арман Кельменбетов

- Чем обусловлена актуальность вопроса киберзащиты в современных условиях?

- Актуальность вопроса обеспечения кибербезопасности как элемента информационной безопасности не вызывает сомнений. Интенсивный процесс цифровизации общества и государства порождает разработку, внедрение и эксплуатацию различных информационных систем, появляются новые информационные технологии, развивается инфраструктура связи и телекоммуникаций. Руководящие документы в сфере обороны акцентируют внимание на создание автоматизированной системы управления войсками и ее интеграцию в общую единую систему управления государством. Все это порождает различные факторы, влияющие на возникновение новых уязвимостей в киберсреде, вследствие чего и угроз информационной безопасности в целом.

- На Ваш взгляд, какие необходимо выполнить задачи для повыше-

ния уровня кибербезопасности?

- Во-первых, необходимо развивать и совершенствовать нормативно-правовую базу в области кибербезопасности с учетом международных норм. Во-вторых, создать полноценную систему кибербезопасности с функциональным и структурным описанием.

После создания структуры системы кибербезопасности необходимо обеспечить киберподразделения специальными средствами защиты в данной области, информационно-технического воздействия, а также киберзащиты.

Укомплектование киберподразделений необходимо проводить компетентными специалистами, поэтому встает вопрос качественной подготовки кадров. Необходимо не только создание учебных центров, но обратить внимание на качество подготовки специалистов.

После создания структурных элементов системы кибербезопасности необходимо организовать их взаимодействие на государственном уровне.

- Назовите наиболее опасные на сегодняшний день киберугрозы.

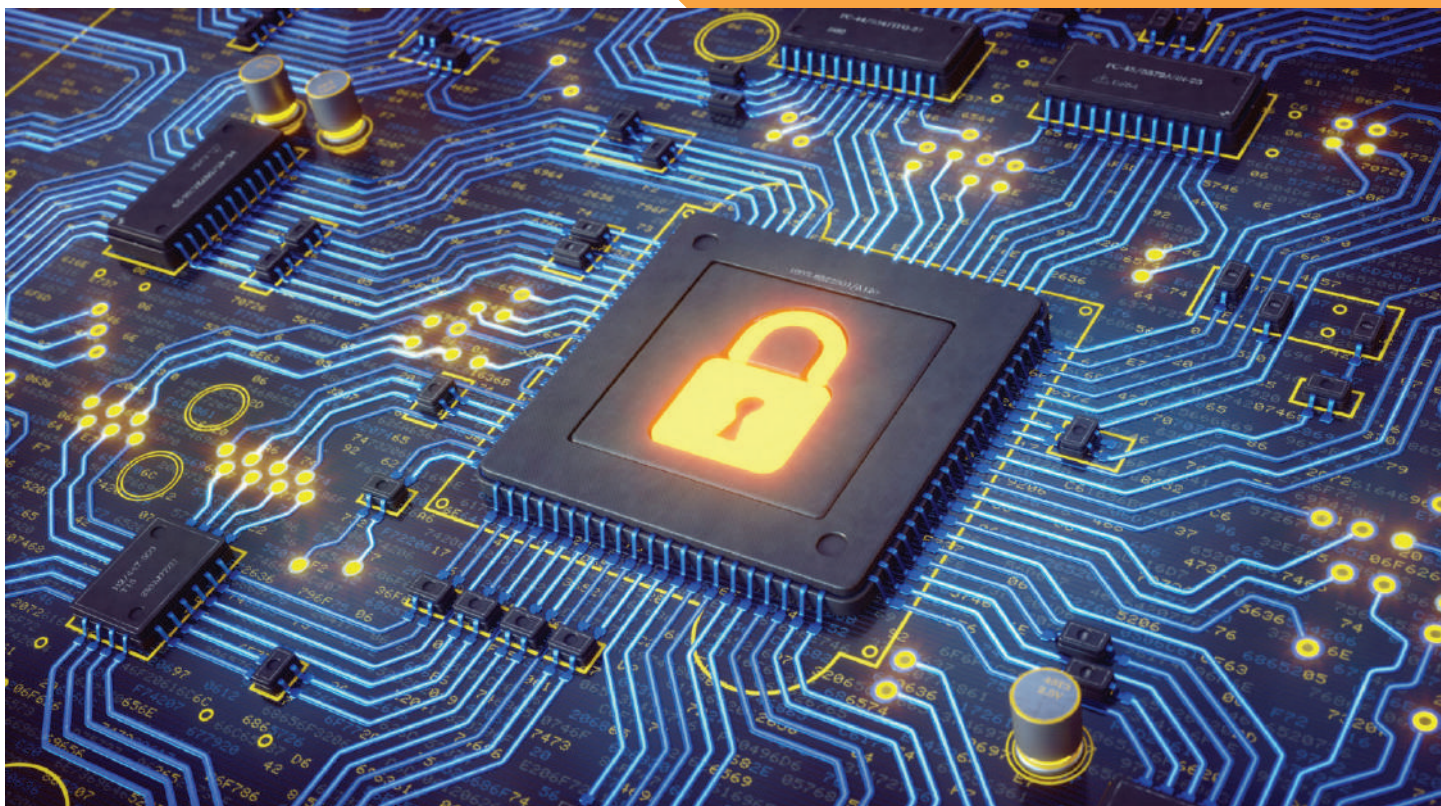
- При любой системе защиты, со-

вершенной в техническом плане, человек является самым слабым звеном. В связи с этим опасными угрозами можно считать методы социальной инженерии. В киберсреде это вирусы нулевого дня, скрытые и пассивные угрозы, такие например, как киберразведка противника и логические бомбы.

- Ключевым звеном в обеспечении кибербезопасности являются

квалифицированные кадры. Как обстоят дела в подготовке специалистов на сегодняшний день?

- В 2012 году на базе Военно-инженерного института радиоэлектроники и связи создана кафедра защиты информации, осуществляющая подготовку специалистов тактического уровня управления. Курсанты проходят обучение не только в стенах института, но и в других учебных центрах. Выпускники кафедры стали профессионалами в таких областях как: организация специальной связи и режима секретности, безопасность информации на объектах информатизации органов военного управления.

Необходимо также добавить, что отбор абитуриентов на кафедру защиты информации проводится самым тщательным образом. В основном поступают медалисты и отличники средней школы.

В 2017 году на базе Национального университета обороны создана кафедра информационной безопасности, где ведется подготовка военных специалистов оперативного уровня управления. Магистранты проходят подготовку по организации и планированию мероприятий информационного противоборства и защиты информации уже как командиры киберподразделений. Обучение подразумевает более глубокий анализ как

Наиболее опасными угрозами можно считать методы социальной инженерии. В киберсреде – это вирусы нулевого дня, скрытые и пассивные угрозы, например, киберразведка противника и логические бомбы.

в области Вооруженных Сил, так других государственных сферах жизни. В этом году осуществлен второй выпуск специалистов кафедры.

Безусловно, для профессиональной подготовки офицера киберзащиты не достаточно обучения в стенах университета. Важным элементом совершенствования в профессии является взаимодействие с другими высшими учебными заведениями, как в нашей республике, так и за рубежом. Было бы очень полезно перенимать опыт в области информационной безопасности у финансовых учреждений (банков).

- Расскажите о реализации Концепции «Киберщит»? Какая деятельность ведется в рамках этой программы?

- Согласно плану мероприятий по реализации Концепции «Киберщит» в рамках развития военной организации страны Министерству Обороны Республики Казахстан поручено подготовить предложения по созданию системы эффективной защиты ведомственных информационных ресурсов, прогнозированию и своевременному выявлению компьютерных атак, проводить их оценку и классификацию на предмет угрозы военной безопасности государства.

Комитетом информационной безопасности Министерства цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности создана нормативно-правовая база для обеспечения информационной безопасности государственными органами, квазигосударственным сектором и критически важными объектами информационной инфраструктуры. Эта база включает:

- Единые требования в области информационно-коммуникационных технологий и обеспечения информационной безопасности и Правила проведения мониторинга выполнения этих требований.

- Правила проведения мониторинга обеспечения информационной безопасности объектов информатизации «электронного правительства» и критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры.

- Правила обмена информацией, необходимой для обеспечения информационной безопасности между оперативными центрами обеспечения информационной безопасности и Национальным координационным центром информационной безопасности.

- Национальный антикризисный План реагирования на инциденты информационной безопасности.

- Правила и критерии отнесения объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры к критически важным объектам информационно-коммуникационной инфраструктуры.

- Перечень критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры.

Оперативный центр информационной безопасности осуществляет деятельность по защите электронных информационных ресурсов, информацион-

ных систем, сетей телекоммуникаций и других объектов информатизации.

Национальный Координационный Центр Информационный Безопасности обеспечивает взаимодействие оперативных центров информационной безопасности по вопросам мониторинга обеспечения информационной безопасности объектов информатизации, осуществляет сбор, анализ и обобщает информацию оперативных центров информационной безопасности об инцидентах информационной безопасности на объектах информационно-коммуникационной инфраструктуры «электронного правительства» и других критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры.

- Какие государственные объекты берутся под «киберохрану»?

- В соответствии с Концепцией «Ки-

берщит» под охрану должны быть взяты критически важные объекты информационной инфраструктуры, то есть такие объекты, нарушение или прекращение функционирования которых приводит к чрезвычайным ситуациям социального или техногенного характера. Сегодня государством определено 336 критически важных объектов информационной инфраструктуры. Пополнение списка продолжается.

- Как известно, в конце сентября состоялся «круглый стол» на тему: «Международное гуманитарное право и кибероперации в вооруженных конфликтах». Вкратце расскажите об итогах мероприятия.

- Все участники «круглого стола» пришли к однозначному мнению, что кибероперации, проводимые не только во время вооруженных конфликтов, но

и в мирное время могут нанести непоправимый ущерб государству. При этом нормативная база по ограничению применения технических средств воздействия на киберсреду требует наполнения и совершенствования. Кроме того, дальнейшее взаимодействие с Комитетом Красного Креста в рамках международного гуманитарного права не вызывает сомнения.

- Как, на Ваш взгляд, будет развиваться военное киберпространство в недалеком будущем?

- В настоящее время во многих зарубежных государствах формирование Вооруженных Сил происходит на основе информации, позволяющей командирам в полной мере реализовать свои потенциальные возможности. Информация о складывающейся обстановке на поле боя становится основанием для инте-

грации различных автоматизированных систем, что позволяет добиться максимального эффекта и принятия оптимальных решений.

В XXI веке технологическая революция стала одним из главных направлений развития Вооруженных Сил. Целеустремленно делается ставка на «войны будущего» при сосредоточении основных ресурсов на разработке самых передовых, высокотехнологичных систем, способных создать качественно новый военный потенциал государства. Будущие войны представляются не просто как высокотехнологичные, а в первую очередь как «сетевые». Поэтому военное киберпространство однозначно будет расширяться, будут появляться все новые и новые угрозы в кибернетической и информационной среде.

Беседовал Нариман ДЮСЕНОВ

РЕЖИССЕР КОНСТАНТИН ХАРЛАМПИДИС:

«ПОДВИГ КОШКАРБАЕВА И БУЛАТОВА НЕ ДОЛЖЕН ОСТАТЬСЯ В ТЕНИ ИСТОРИИ»

История Великой Отечественной войны наполнена историями беспримерного героизма. Несмотря на тяжелейшие условия, герои той войны сумели прогнать врага с родной земли, а затем уничтожить захватчиков в их же логове. Об одних из таких героев пойдет речь в документальной кинокартине «Батыры Великой Отечественной: Рахимжан Кошкарбаев, Григорий Булатов», режиссёром которой выступил Константин Харламписис. 52-минутный фильм расскажет о подвиге двух солдат, первыми водрузивших Знамя Победы над Рейхстагом. Премьера картины ожидается в марте следующего года

- Константин Леонидович, для начала расскажите о собственном восприятии Победы и о том, как сложилась судьба Ваших родных после окончания войны?

- Надо сказать, что мой дедушка по отцовской линии дошел до Берлина, а его родной брат и 19-летний племянник погибли у него на глазах. Мой дед по маминной линии работал на военном заводе в Санкт-Петербурге, затем был направлен в Махачкалу, после чего эвакуирован в Алматы. Поэтому, воспитавшись на фильмах и книгах, которые снимались и издавались во времена моего детства, и учитывая тот факт, что война забрала членов моей семьи, я понимаю ее как великую трагедию народа. Полагаю, что именно данное обстоятельство способствовало моему поступлению в институт и стремлению стать режиссёром, так как мне казалось, что самое главное в жизни – это героические истории. Я понимал, что не

каждому дано такое право, и человек должен быть удостоен его свыше.

История Великой Отечественной войны не только трагична для миллионов людей, но в то же время наполнена героизмом людей, которые погибали ради высокой цели, сохраняя жизни потомков. Эта война стала источником серьезного анализа людского поведения. Именно поэтому я очень часто обращаюсь к этой теме, которая волнует мое сердце. Как и сердца миллионов людей, кого затронула война.

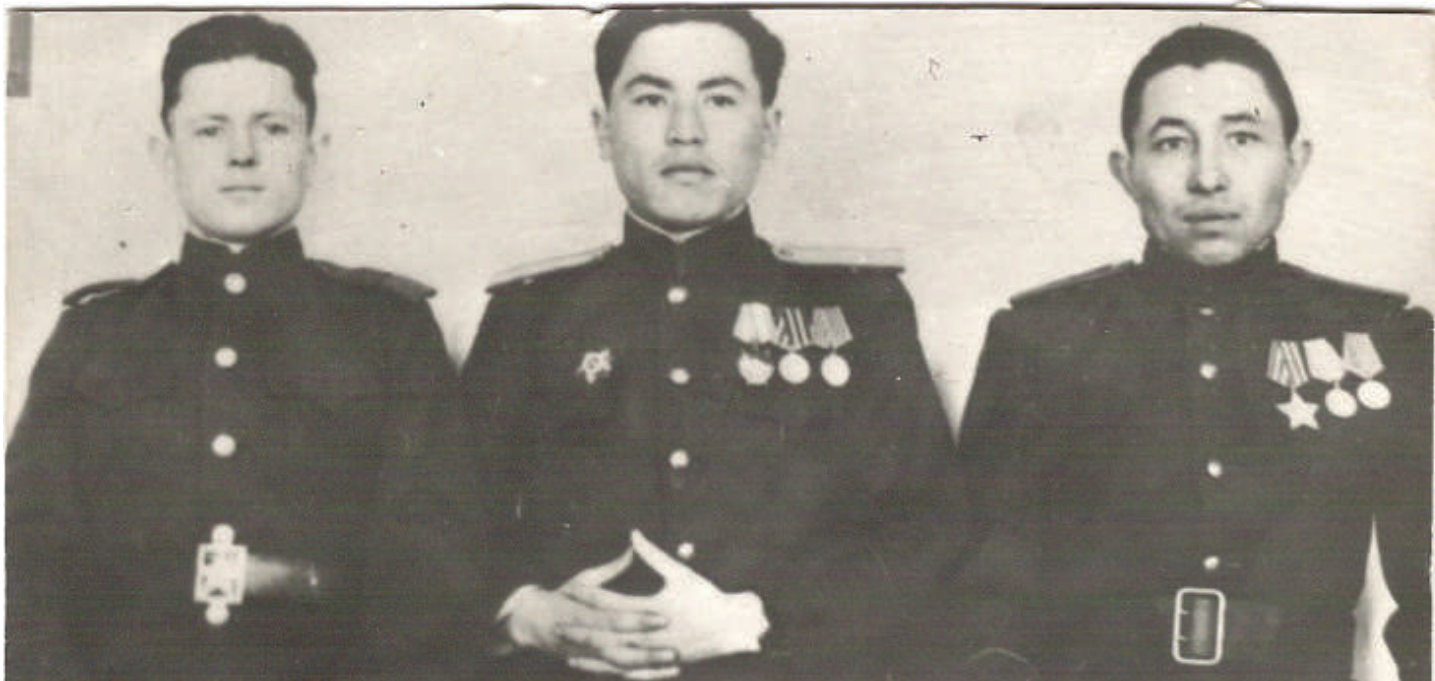
- Как Вы думаете, почему подвиги Р. Кошкарбаева и Г. Булатова остались недооцененными?

- Насколько известно, на следующий день после водружения Знамени Победы Кошкарбаевым и Булатовым над Рейхстагом появились газеты и боевые листки, описывающие этот подвиг. Однако позже, как мне кажется, произошла определенная путаница, и их подвиги остались в

тени истории. Я уже как-то упоминал, что историческая плоскость войны складывалась победоносной, и было необходимо поставить финальную точку, которой должно было стать взятие Рейхстага. К примеру, ее можно было поставить, разрушив здание и уничтожив бункер Гитлера.

ра, однако так сложилось, что Рейхстаг решено было оставить как историческую память о Великой Победе. Тогда, как я думаю, было решено поставить красивую точку. Дело в том, что бои на данном направлении продолжались, а Кошкарбаев и Булатов, а также другими воины знамена уже установили. И вот тогда кому-то пришла в голову мысль: «А хорошо бы водрузить Знамя Победы над Рейхстагом», поставив тем самым финальную точку, ведь первых людей, установивших флаг Победы, заснять или сфотографировать так и не удалось. Однако, позднее Г. Булатова все же сняли стоящим со знаменем у колонны Рейхстага, но это уже была постановка. В этой съемке не оказалось Р. Кошкарбаева, так как он получил ранение. Безусловно, все это не умаляет подвиг Михаила Егорова и Мелитона Кантария, водрузивших Знамя Победы на вершине Рейхстага. Эти люди также боями прорывались к вражеской столице, чтобы раз и навсегда покончить с противником. Так сложилось, что для этой постановочной части были выбраны они.

Но разве это умаляет значение подвига Кошкарбаева и Булатова, других людей? Ни в коем случае. При ознакомлении с документами и понимании, сколько времени они потратили, преодолевая столь короткое расстояние, чтобы установить знамя, становится ясным, что это был интенсивный бой с непрерывными обстрелами позиций противника. Люди

рисковали собственными жизнями. Это был настоящий подвиг.

Сегодня можно услышать мнение в духе «не проще ли было все разбомбить, избежав большого количества жертв?». Но разве этот путь, проделанный Кошкарбаевым и Булатовым, случаен? Я считаю, что каждый путь дается человеку не просто так. И они сумели его пройти, переступив невидимую черту и став героями.

К примеру, в наше время можно услышать рассуждения о том, почему Александр Матросов закрыл собой амбразуру вражеского ДЗОТа. Ведь можно было принять другое решение, сохранив жизнь. Но именно таким был его путь от рождения до смерти. Этим путем прошли и другие герои, в том числе Кошкарбаев с Булатовым. Эти люди смогли доказать свою готовность проливать кровь за Отчизну и

Рахимжан Кошкарбаев

Григорий Булатов

на благо всего человечества. В дни взятия Рейхстага на том направлении не должна была находиться часть Кошкарбаева, но сила вела их вперед с опережением всех планов.

С уверенностью можно утверждать одно – все те люди, которые с боями прорывались к вражескому логову, делали это не ради наград и почестей. Им это было совершенно ни к чему. Единственное, что двигало ими – это вера в те принципы и идеологию, которые способны спасти Родину от врага.

Если говорить о том, почему Кошкарбаев не получил звание героя, то здесь «железно» отпадает национальный вопрос. Ведь звания Героя СССР не был удостоен и Булатов. К сожалению, на эти вопросы уже некому ответить. Принятые решения оказались несправедливыми к тем, кто этого реально заслужил.

- В чем заключается главный посыл документального фильма? Какова его главная цель в контексте сегодняшних реалий?

- Честно говоря, я бы взялся за эту тему как 10, так и 20 лет назад. На мой взгляд, данная тема всегда будет актуальной, вне зависимости от времени и попыток пересмотреть историю. Нельзя говорить, что история и память о войне забыта или упущена. Все осталось в нашей памяти, в семейных архивах и историях.

- Будут ли принимать участие в

съемках картины родственники Рахимжана Кошкарбаева?

- Расскажу, как было. К 70-летию Победы в здании филармонии группа людей организовала благотворительный концерт в честь этого праздника. Это был своеобразный подарок городу, который нам удалось преподнести. Специально для этого концерта был приглашен боль-

Смерть немецким оккупантам!

ФРОНТОВИК

ЕЖЕДНЕВНАЯ КРАСНОАРМЕЙСКАЯ ГАЗЕТА

№ 120

Четверг, 17 мая 1945 г.

КОНКИ И ПЕРЕДАЧА
ТОВАРИЩУ

(И: Военной Присяги)

Береги оружие

Война в Европе закончилась. Побеждала наша героическая Красная Армия, ее освещало славою оружие. Забота о сохранении оружия, так же как во время войны, является и сейчас делом воинской чести.

«Храбры сердца и исправное оружие — душа заплата государства» — говорил Петр I. Мы находимся в только что побежденной нами стране и наше оружие должно быть в постоянной боевой готовности.

В нерадных руках у оружия — короткая жизнь. Забуксова автомат, дал заржаветь пулемету — и они из средства боя превратятся в ничтожный кусок металла.

Оружие — огромная государственная ценность. В него вложены колоссальные усилия советских трудящихся. Оно еще не раз может сослужить нам в будущем верную службу. Вот почему святой долг воина — всемерно беречь и сохранять свое оружие, как клятву нашу Военная Присяга, как требуют наши уставы и постановления.

Надо ввести строгий воинский порядок в деле сохранения оружия. Прежде всего покончить с безалаберкой, которая еще была покинута в отдельных случаях во время боев, но совершенно нетерпима сейчас. Все оружие и снаряжение должно быть заперено за бойцов, запаковано в красноармейскую упаковку.

Надо по уставному организовать хранение оружия — в ящиках, вычищенных и смазанных. Подразделения должны иметь положенное количество приборов для чистки, масла, ветоши и ветоши. Нужно оборудовать места для хранения оружия с вывесками. Обязанность офицеров и сержантов контролировать каждую часть оружия, научить правильной его чистке и смазке.

Силы подразделений необходимо организовать ремонт оружия, привести материальную часть в образцовое состояние. Студ командиру, у бойцов которого винтовки не имеют номеров, с пометками прицельными планками, не привезены и нормально боя.

Там запомните, ребята,
Поговорка есть у нас
Что оружие для солдат
Там же дорого, как глаз.
Береги ж, чтоб не пропадо,
Часть его и противя,
Чтоб как стальною сержаном,
Твердо номер его знай...

Так возникла в «Уинтер-офицерской беседе с солдатом», изданной несколько десятилетий назад для новобранцев. Эти похитры, по подкупавшие своей простотой слова нужно запомнить каждому воину.

Крепко держи в верных руках свое оружие, товарищ боец! Оно должно быть исправно, всегда готово к действию.

Пушки в парке

Артиллеристы берегут свою боевую технику

После долгих боев артиллерия батарея капитана Романовского получила «отдых». Артиллеристы тщательно их вычистили, смазали и выкрасили в темно-зеленые механизмы. Особенно усердно ухаживают за своими пушками старшие сержанты Казаков и Кузьмин, наводчик Махросенко и Иванов.

Герои штурма Берлина

Лейтенант Рахимжан Коширбаев в числе первых ворвался в рейхстаг.

Фото В. Гребнева.

У нас на родине

10 ЛЕТ РАБОТЫ МОСКОВСКОГО МЕТРОПОЛИТЕНА

Исполнилось 10 лет с тех пор, как столица нашей страны получила величественное сооружение — Московский метрополитен. Как самый культурный и быстрходный вид транспорта, метро прочно вошло в быт трудящихся. Ежедневно им пользуется свыше 1,6 миллиона пассажиров.

За истекший период транспорта метро выросло более чем в три раза. В 1935 году имелась одна линия длиной в 11,4 километра, сейчас работают три самостоятельных линии длиной в 36,5 километра. За десять лет по линиям метрополитена прошло 4,665 тысяч поездов и перевезено свыше 2,6 миллиарда пассажиров.

Работы с безупречной точностью, метрополитен показал, что он не только наиболее удобный, но и

пытанию. Они слаженно и бесперебойно действовали и в течение десяти лет. Оборудование, механизмы, аппаратура — многообразная и зачастую совершенно новой продукции отечественных заводов — показали свои высокие качества.

В военное время метрополитен широко использовался как массовое и полное оборудование бомбоубежище.

Строительство метро продолжалось и во время войны. Закончены в сезоны новые линии третьей очереди метрополитена — Захарьинской и Покровской разлуки длиной в 13,5 километра. Правительство приняло решение о сооружении четвертой очереди метро. Она свяжет важнейшие городские центры, главные вокзалы

Я клянусь добросовестно изучать военное дело, всемерно беречь военное и народное имущество...

НА ТАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ

НАСТУПАЕТ ОТДЕЛЕНИЕ...

Отделение сержанта Боровик «свиристо выдвинулось на восточный рубеж. Выстрел в грязнее «протанки». Он ведет редкий пулеметный огонь.

— Перебежка справа по одному, направляющий Максименко вперед! — раздается строгая команда отделенного.

Рядовой Максименко делает стремительный бросок, камень падает в траву и откатывает в сторону. Следом за ним поднимается красноармеец Андреев. Отделение пошло на близлежащее «противника».

Сержант Боровик передвигается на левом фланге отделения и несколько позади своих бойцов. Он внимательно следит за каждым движением красноармейцев. Вскоре бывалые воины с криком «ура» врываются в окоп «противника».

Сержант Боровик поднимает к себе бойца. — От чего завесит величина и скорость перебежки? — спрашивает он Верудина.

— От огня противника и местности, — уверенно отвечает тот.

— Товарищ Петров, как вы это понимаете?

— Если местность ровная и противник сильно стрелает, нужно перебежать быстрее и перебежка должна быть короткой. Тогда на мушкету враг не успеет поднять, — отвечает тот.

— Товарищ Максименко, почему величина перебежки?

— Три — четыре секунды.

— Что нужно делать после того, как уйдешь?

— Отползай.

— Почему?

— Противник видел, где я ушел, придется гулять, а я отползу и с другого места побегу вперед. Обманываю неприятеля.

Все бойцы соглашались с ответом Максименко.

— Товарищ Верудин, перебежка вы ушли перед ночью, а потом отползли от нее. Она вас скрыла.

— Рядом была глубокая воронка. Поэтому я и отполз. Она меня лучше скрыла, — отвечает он.

Бойцы с рвением приступили к учебе. Они стараются делать все так, как это было в недавних боях.

Младший лейтенант
О. Крижановский.

Гляди орлом

НИЖНИЙ ВИД О ДИСЦИПЛИНЕ БОЙЦА ГОВОРЯТ

Кончилась боя. Наши воины приступили к учебе в мирных условиях. Бойцы роты старшего лейтенанта Грудцева быстро привели себя в порядок. Все они выбриты, вымыты, подстрижены. У каждого выстарано обмундирование, подшито белье, вычищена обувь.

Командир отделения строго следит за внешним видом бойцов. Он не терпит рваных и чужих выделанных вещей. Приказывает старших бойцов внимательно следить за собой. По примеру своих командиров внимательно следят за собой рядовые Афанасьев, Морозов и Василий Верудин. По внешнему виду они выделяются среди своих товарищей. Эти бойцы обращаются к командиру строго по уставу.

шой российский хор, который по такому знаковому поводу спел несколько песен Абая на казахском языке, а также народный артист России А. В. Петренко, который читал стихи Джамбула и пел вместе с хором. Кроме того, на праздник приехал Егор Кончаловский, который специально по этому случаю привез капсулу с волоколамской землей, которая буквально омыта казахской кровью. С собой он также привез копию Знамени Победы. Именно тогда мне удалось отыскать внука Рахимжана Кошкарбаева Даурена. Он с мамой был приглашен на данный концерт, где им была вручена копия Знамени Победы. В тот момент мне стало ясно, что этот молодой парень может быть героем фильма и многое рассказать о своем славном деде.

В личном разговоре он ответил так: «А кто я такой чтобы рассказывать о своём деде? Ведь про него может рассказать каждый человек, который так или иначе знаком с историей войны». Даурен признался, что хотел бы пройти тот же путь, что его дед, испытал и поняв определенные вещи. «Своего знамени я еще не повесил. Его повесил мой дед», - говорил молодой человек. После этих слов я окончательно убедился, что он должен стать героем этого фильма. Данная картина поможет этому в высшей степени скромному человеку пройти тот памятный путь, который проделал его дедушка, узнав много нового.

- Какую работу Вы как режиссер-документалист проводите перед началом съемок?

- До начала создания картины мне довелось поговорить со многими людьми. В первую очередь с дочерью Героя Алией Рахимжановной и его внуком Дауреном. Кроме того, большую роль в создании картины сыграл талантливый хирург Нуртас Козыбаев. Он был первым человеком, который много рассказал о Герое и его семье, так как его отец был другом семьи Кошкарбаевых. Кроме того, была проведена архивная работа. В частности, ознакомился с фрагментами книги Рахимжана Кошкарбаева, а также архивными документами Министерства Обороны Республики Казахстан.

- В работу над фильмом будут привлечены внук Р. Кошкарбаева, а также сопредседатель «Бессмертного Полка» В. Лановой. Кто еще примет

участие в его создании?

- Помимо этих замечательных людей в работе над фильмом примет участие талантливый кинооператор Рафаэль Абдрашитов, племянник не менее выдающегося режиссера Вадима Абдрашитова. Мы давно с ним сотрудничаем, и его смело можно назвать одним из самых успешных операторов Казахстана.

- Где будут проходить съемки фильма?

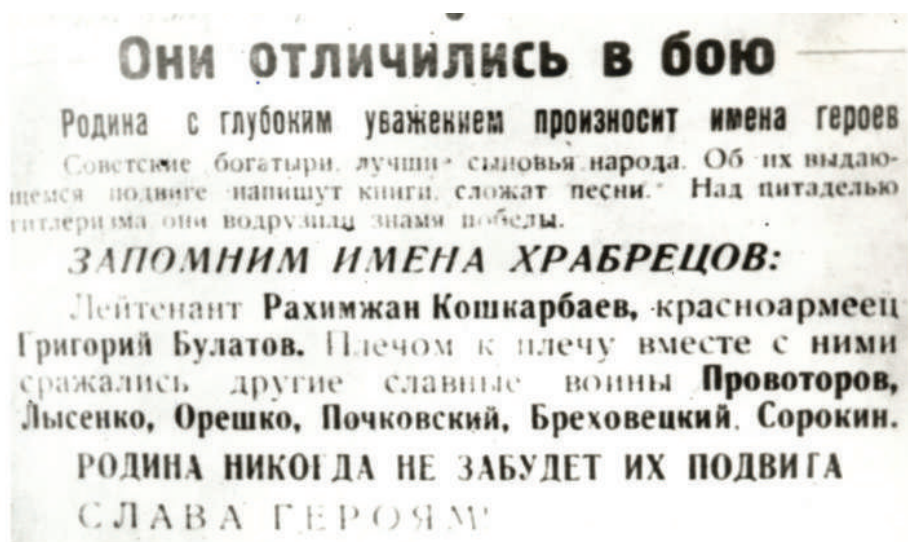
- Во-первых, мы не будем делать никакой реконструкции. Я считаю этот прием пошлым и вульгарным. Любое кино – это условное пространство, в рамках которого существует безусловный герой. Что касается документального кино, то многие путают и не понимают, что документальное кино – это не телевизионная передача. Это художественное произведение, и весь вопрос заключается в том, как снять и подать эту информацию. Поэтому для полной картины жизни Рахимжана Кош-

карбаева мы запланировали съемки на его Родине - в Казахстане, а также России и Германии (Берлине).

- Планируете ли Вы создание документальных фильмов о других казахстанских героях войны?

- Здесь все зависит от того, насколько трогает та или иная тема. Лично для меня героическая тема определено очень важна. Она достойна быть реализованной и раскрытой на экране. Могу привести один пример. Режиссер Елена Ковардакова сняла цикл короткометражных документальных фильмов о героях-казахстанцах, и мне выпала честь озвучить эти картины. Я с большим удовольствием принял участие в работе над картинами, в частности фильме о генерале Панфилове. Тема войны и наших героев задевает меня за живое, сердце лежит к ней. А что будет дальше? Как Бог распорядится!

Нариман ДЮСЕНОВ

Қуатты армия – Ел тірегі

2020

АЙБЫН

Республиканский военно-аналитический журнал